

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”-БИТОЛА

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ – КИЧЕВО

Дисперзирани студии во Битола и Струга

МАГИСТАРСКИ ТРУД

„ИЗВРШУВАЊЕ ЗА НАПЛАТА НА ПАРИЧНО ПОБАРУВАЊЕ”

Ментор: Д-р Саша Дукоски

Изработил: Елеонора Савеска бр.109-II

Кичево, 2019

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”-БИТОЛА
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ- КИЧЕВО

ТЕМА: ИЗВРШУВАЊЕ ЗА НАПЛАТА НА ПАРИЧНО ПОБАРУВАЊЕ

Ментор: Д-р Саша Дукоски

Изработил: Елеонора Савеска бр.109-II

Членови во комисија:

НАУЧНА ОБЛАСТ: Извршно право

ИЗЈАВА

Од кандидатот

Јас Елеонора Савеска со број на индекс 109-II кандидат за одбрана на магистарски труд под наслов ИЗВРШУВАЊЕ ЗА НАПЛАТА НА ПАРИЧНО ПОБАРУВАЊЕ , под морална, материјална , кривична и друга одговорност Изјавувам дека овој труд е моја сопствена истражувачка работа и дека при изработка на истиот ги почитувам позитивните законски прописи од областа на заштитата на интелектуалната сопственост и не користев реченици или делови од трудови на други автори без да ги почитувам методолошките стандарди. Користената литература правилно ја бележев во подбелешките и литературата.

Врз основа на тоа трудот е оригинал.

Кичево, 2019

Изјавил:Елеонора Савеска

Извршување за наплата на парично побарување

Не постои ниту една држава без право, право без судии, ниту пресуда без извршители.

За спроведување на правдата, важно е дека треба да се гарантира квалитетот на извршување.¹

Извршувањето на одлуки донесени од страна на судот, одлуки донесени од страна на некој управен орган или пак нотарска и друга извршна исправа која гласи на исполнување на парично побарување е доста сложена и одговорна работа.

Во Р.Македонија до 2005 година, т.е до 2006 година извршувањето беше во исклучителна надлежност на судовите.

Според Законот за извршна постапка од 1997 година, извршната постапка беше во рамките на судската постапка, во која извршувањето го дозволуваше и спроведуваше исклучително судот. Но, со донесувањето на Законот за извршување од 2005 година, постапката за извршување се иззема од судската надлежност и се доверува на лица со јавни овластувања утврдени со закон кои го спроведуваат извршувањето без да бараат претходна согласност од судот. Кога се зборува за лица кои со закон вршат јавни овластувања, пред се се мисли на извршителите.

¹ Комора на извршители на Република Македонија, Глобален кодекс за извршување, Комора на извршители на Република Македонија, мај 2016 год., стр.48.

Клучни зборови:

- Извршување
- Извршител
- Налог
- Парично побарување
- Извршни дејствија
- Доверител
- Должник

Содржина

ВОВЕД	9
ГЛАВА 1 ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОИМОТ ИЗВРШУВАЊЕ	10
1. Поим, содржина, структура , предмет и карактеристики на извршната постапка.	10
2. Основни начела на извршувањето.....	13
3. Подзаконски акти за спроведување на Законот за извршување.....	16
ГЛАВА 2 СУБЈЕКТИ ВО ИЗВРШНАТА ПОСТАПКА	17
1. Видови субјекти во постапката за извршување.....	17
1.1 Извршител.....	17
1.2 Надлежност на извршителот.....	19
1.3 Права и обврски на извршителите.....	20
1.4 Финансирање на извршителот	21
1.5 Именување на извршител.....	22
1.6 Причини за престанок на должноста извршител.....	23
2. Странки.....	24
3. Суд	25
4. Учесници во постапката за извршување.....	26
5. Помошни органи во постапката за извршување.....	26
ГЛАВА 3 ОСНОВ ЗА ИЗВРШУВАЊЕ	27
1. Извршна исправа.....	27
2. Средства и предмет на извршување.....	30

3. Време на извршување и постапување на извршителот при преземање на извршни дејствија.....	31
---	----

ГЛАВА 4 УПОТРЕБА НА ПРАВНИ ЛЕКОВИ ПРОТИВ ПОСТАПКАТА ЗА ИЗВРШУВЊЕ33

1. Привремени застои на постапката на извршување.....	33
2. Приговор против неправилности при извршувањето.....	35
2.1 Постапка по приговор против неправилности при извршување.....	36
2.2 Жалба против решението на претседателот на основен суд.....	38
3. Трошоци на постапката.....	39

ГЛАВА 5 ИЗВРШУВАЊЕ ЗАРАДИ НАПЛАТА НА ПАРИЧНО ПОБАРУВАЊЕ 41

1. Извршување врз подвижни предмети.....	41
1.1 Извршни дејствија.....	43
1.2 Продажба на предмети.....	45
2. Извршување врз парично побарување на должникот.....	47
2.1 Извршни дејствија.....	48
2.2 Посебни одредби за извршување врз плата и други парични побарувања.....	49
3. Извршување врз побарување да се предадат или испорачаат подвижни предмети или да се предаде недвижност.....	51
4. Извршување врз хартии од вредност и удел во трговско друштво.....	53
4.1 Извршни дејствија.....	57
4.2 Извршување врз удел на трговско друштво.....	58
4.2.1 Извршни дејствија.....	59
5. Извршување врз други имотни права.....	60
5.1 Извршни дејствија.....	63
6. Извршување врз недвижности.....	64

Извршување за наплата на парично побарување

6.1 Извршни дејствија.....	64
7. Извршување судски пенали.....	67
8. Посебни одредби за извршување врз имотот на правни лица заради наплата на парично побарување.....	68
8.1 Извршување врз подвижни предмети и права спрема Р.М и нејзините органи, единиците на локална самоуправа и јавните претпријатија.....	69
9. Обем на извршување на парично побарување.....	70
10.Анализа на состојбите во врска со извршните предмети и извршувањето.....	71
11.Примена на други закони во постапката за извршување.....	73
12.Правилник за формата и содржината на налозите, заклучоците, записниците, барањата, службените белешки и други акти кои ги изготвува извршителот при преземање на извршни дејствија.....	75
ЗАКЛУЧОК.....	76
РЕЗУЛТАТИ ОДСПРОВЕДЕНА АНКЕТА.....	79
АНКЕТЕН ПРАШАЛНИК.....	88
КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА.....	91

ВОВЕД

За спроведување на правдата, важно е дека треба да се гарантира квалитетот на извршување.²

Извршувањето на одлуки донесени од страна на судот, одлуки донесени од страна на некој управен орган или пак нотарска и друга извршна исправа која гласи на исполнување на парично побарување е доста сложена и одговорна работа.

Со Законот за извршување се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено. Одредбите на овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено. Одредбите на овој закон се применуваат и врз присилно извршување на нотарски исправи и други извршни исправи предвидени со закон. Одредбите на овој закон се применуваат и на извршување на брод и на воздухоплов.³

Спроведувањето на извршувањето започнува по барање од доверителот и извршната исправа да биде доставена и спроведена само кај еден извршител.

Во рамките на овој магистерски труд, предмет на детална анализа ќе биде извршувањето, поточно ќе го определам поимот, карактеристиките на извршувањето како и извршувањето за да се дојде до наплата на паричното побарување.

² Комора на извршители на Република Македонија, Глобален кодекс за извршување, Комора на извршители на Република Македонија, мај 2016 год., стр.48.

³ Чл.1 од Законот за извршување, Службен весник на Република Македонија“ бр.35/05, 50/06, 129/06, 8/08, 83/09, 50/10, 88/10, 171/10 и 148/11

ГЛАВА 1 ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОИМОТ ИЗВРШУВАЊЕ

1. Поим, содржина, структура , предмет и карактеристики на извршната постапка

Граѓанската постапка не е единствен процесен феномен, туку нејзе ја сочинуваат неколку различни постапки и тоа: парнична, вонпарнична и извршна постапка.

Предмет на наш интерес за разбока е извршната постапка.

Извршната постапка е предмет на разработка на извршното процесно право.

Извршното процесно право како дел од граѓанското процесно право ги опфаќа правните норми со кои се регулира структурата на постапката за присилно извршување и постапката за обезбедување на побарувањата, положбата на процесните субјекти во овие постапки, процесните дејствија на субјектите и нивното процесно дејство, како и процесните односи што се воспоставуваат меѓу процесните субјекти при присилното извршување одлуки кои гласат на исполнување обврска, како и при обезбедување на побарувањата.⁴

Извршната постапка е со закон регулирано постапување на надлежниот орган, на странките како и на другите учесници кои се јавуваат во постапката. Основаната цел на

⁴ д-р Арсен Јаневски, д-р Татјана Зороска- Камиловска, Граѓанско процесно право, книга прва, Универзитет „Јустинијан Први“ Скопје, Скопје, 2012 год. стр.41

извршната постапка е остварување на некое побарување за кое е одлучено во когнициска постапка.

Содржината на извршната постапка ја сочинуваат низа процесни дејствија кои се превземаат под определени услови, во определена форма како и по определен редослед.

Во процесната теорија се прави разлика меѓу извршната постапка во поширока и во потесна смисла.⁵

Во поширока смисла, извршната постапка ги опфаќа индивидуалното и генералното извршување, додека пак во потесна смисла извршната постапка го опфаќа само индивидуалното извршување.

Како предмет на извршната постапка се јавува определена извршно правна работа. Со поимот извршноправна работа се означуваат случаите на присилно извршување и обезбедување кои се спроведуваат според правилата предвидени во извршното право на определена држава. Во нашиот правен систем наведениот поим е изрично определен со Законот за извршување.

Како предмет на извршување се јавуваат определени предмети или права од имотот на должникот.

Во рамките на извршната постапка во нашиот правен систем се јавуваат повеќе карактеристики и тоа:

- **извршната постапка е двостранкарска постапка**, а тоа значи дека постапката се води меѓу две странки и тоа од едната страна доверител кој бара присилно извршување и од другата страна должник од кого се бара извршување.
- **извршната постапка се води од страна на извршител**, како лице кое со закон врши јавни овластувања. Извршителот е овластеното лице кое со закон ја води постапката за извршување, но покрај извршителот во постапката за извршување определена улога или надлежност има судот кој одлучува за определени работи или случаи изрично определени со закон.

⁵ д-р Арсен Јаневски, д-р Татјана Зороска- Камиловска , Граѓанско процесно право, книга трета:ИЗВРШНО ПРАВО, Универзитет „Јустинијан Први” Скопје, Скопје, 2011 год. стр.5

- **постапката има само еден стадиум- спроведување на извршувањето** кое се состои од превземање на извршни дејствија од страна на извршителот на определен предмет на должникот со цел да се намири побарувањето на доверителот.
- **постапката е индивидуална егзекватура**, што значи дека таа се спроведува се со цел да се оствари побарувањето на доверителот.
- по правило, **извршната постапка е имотноправна** бидејќи како предмет на извршување се јавуваат определени делови од имотот на должникот.
- Постапката за извршување има за цел да го оствари побарувањето на доверителот предвидено во извршната исправа.

Во зависност од побарувањето, сите постапки за извршување се делат на две групи и тоа: постапки за извршување за наплата на парично побарување и постапки за наплата на непарично побарување.

Исто така во зависност од средството и предметот на извршување заради намирување на парично побарување се предвидени следниве видови на извршување: извршување врз подвижни предмети , извршување врз недвижности , извршување парично побарување на должникот, извршување врз побарување да се предадат или да се испорачаат подвижни предмети или да се предаде недвижност , извршување врз хартии од вредност и врз удели во трговски друштва и извршување врз други имотни права.

2. Основни начела на извршувањето

Законот за извршување го определува поимот извршител, заменик извршител и помошник на извршител.

„Извршител“, **„заменик извршител“** и **„помошник на извршител“** се лица кои вршат јавни овластувања утврдени со закон, именувани согласно со одредбите на овој закон, кои директно одлучуваат за дејствијата што треба да се преземат во рамките на нивните овластувања, за да се спроведе извршната одлука и да ги преземат извршните дејствија.⁶

Надлежност на извршителот е да го спроведува извршувањето и да одлучува кои извршни дејствија треба да ги превземе во рамките на неговите овластувања за да се спроведе извршната исправа како и да се превземат извршните дејствија. При спроведување на извршувањето, извршителот има доминантна положба.

Основна цел за да се спроведе извршувањето претставува извршната исправа и решение со кое се дозволува да се спроведе извршување врз основа на веродостојна исправа донесена од страна на нотар. Како судска одлука, се смета пресуда, решение, платен налог на судовите, на избраните судови и на арбитражите. Судско порамнување се смета порамнувањето кое е склучено пред судовите.

Како одлука во управна постапка врз основа на ЗИ, се смета решение и заклучок на орган на државната управа, донесени во рамките на вршењето на нивните овластувања кои се утврдени со закон, а како порамнување се смета врз основа на рамките на Законот за општа управна постапка.

Судската одлука е извршна ако таа станала правосилна и ако истекол рокот за доброволно исполнување на обврската. Одлуката донесена во управна постапка е

⁶ Чл.11, ст.1, т.6 од Законот за Извршување,

извршна ако станала конечна и ако истекол рокот за исполнување на обврската од страна на должникот. Кога одлуката станала извршна само во еден дел, тогаш извршувањето може да се спроведе само во оној дел од одлуката кој станал извршен. Извршувањето ќе се спроведе и врз основа на судска одлука која не станала правосилна и одлука донесена во управна постапка која не станала конечна, ако со закон е пропишано жалбата не го задржува извршувањето на одлуката.⁷

Постапката за извршување започнува по барање на доверителот. Извршување врз основа на извршна исправа може да се спроведе само кај еден извршител. Барањето за извршување, доверителот го поднесува во писмена форма со приложување на извршната исправа во оригинал. Извршителот е должен да постапува по барањето за извршување и во никој случај не сее да го одбие. Тој не сее да го одбие спроведувањето на извршувањето, освен во два случаја:

а) ако се исполнети условите за изземање и

б) ако има сознание дека за истата исправа се спроведува извршување кај друг извршител.⁸

Извршителот не е врзан врз основа на барање на доверителот во поглед на средството за извршување и предметот, туку самиот е овластен да избере средство за извршување и предмети на должникот кои според негово мислење се погодни за целосно извршување на извршната исправа т.е целосно намирување на доверителовото побарување. Кај одредени извршувања се почитува и волјата на должникот при определувањето на средството и предметот на извршување.

Во постапката доверителот може да го повлече барањето за извршување во целост или делумно и за таквата одлука не му е потребна согласност од должникот.

Кога доверителот ќе го повлече барањето за извршување со писмен поднесок, извршителот со заклучок за запирање го запира извршувањето. Со повлекување на

⁷ Д-р Саша Дукоски, Граѓанско право- применета програма, авторизирани предавања, „ГРАФОМАК”, Кичево, 2015 год, стр.367

⁸ д-р Арсен Јаневски, д-р Татјана Зороска- Камиловска, Граѓанско процесно право, книга трета:ИЗВРШНО ПРАВО, Универзитет „Јустинијан Први” Скопје, Скопје, 2011 год. стр.15.

барањето за извршување се смета исто како да не било поднесено така што доверителот може да го поднесе како ново барање за извршување. Доколку со повлекување на барањето за извршување од страна на доверителот му се причини штета на должникот за истата доверителот е должен да му ја надмосести.

Доверителот во постапката може да побара најмногу два пати одлагање а доколку тоа го побара повеќе од два пати извршителот ќе го запре истот извршување.

Извршителот при спроведување на извршната постапка е должен строго да се придржува согласно правилата на извршната постапка. Правилата со кои е уредена извршната постапка ги обврзува сите субјекти во постапката за извршување. Претпоставките за извршување и начинот на постапување во извршната постапка е пропишана со закон и само ако се исполнети условите може да се спроведе извршувањето.

Извршителот е врзан и строго постапува согласно барањето за извршување и извршната исправа, а нема овластување да испитува за правилноста и законитоста на извршната исправа. Врзаноста на извршителот за извршната исправа значи дека постапката може да се поведе на барање на лице кое во самата извршна исправа е доверител, а во однос на лице кое во истата се јавува како должник.

Исто така извршителот при спроведување на постапката за извршување е должен да постапува веднаш и предметите да ги работи по редот како што ги примил.

Постапката се спроведува одделно за секој доверител врз имотот на должникот.

По спроведување на постапката и реализирање на извршната исправа се врши намирување на доверителот.

Извршителот при спроведување на извршните дејствија согласно погоре изнесеното постапува согласно начелото на диспозиција и официјалност, начелото на формален легалитет, начелото на итност, начелото на заштита на странките и на другите учесници во постапката за извршување, начелото на временски редослед во намирување како и е должен својата работа да ја извршува стручно, совесно, чесно и непристрасно во рамките на Уставот и законите како и да ги штити интересите на странките.

3. Подзаконски акти за спроведување на Законот за извршување

За спроведување на ЗИ, од страна на Министерството за правда се донесени подзаконски акти. Тоа се правилници за различни начини на уредување на определени прашања и начин на постапување на извршителите, како што се: Правилник за формата, содржината и начинот на водење на примените барања за извршување; Правилникот за формата и содржината на налозите, заклучоците, записниците, барањата, службените белешки и другите акти кои ги изготвува извршителот при преземањето на извешните дејствија; Правилник за утврдување на критериумите за бројот и распоредот на службените седишта на извршителите на подрачјето на Република Македонија; Правилник за формата, содржината и употребата на налогот за извршување; Правилник за определување на периодот на назначувањето и бројот на помошниците на извршител; Правилник за програмата и начинот на полагање на испитот на извршители и други акти; како и Тарифа за награда и други трошоци за работа на извршителите.⁹

⁹ Михајло Маневски, Судска заштита во извршувањето, анализа и коментар на судската практика, Комора на извршители, Скопје, 2015 год, стр.78

ГЛАВА 2 СУБЈЕКТИ ВО ИЗВРШНАТА ПОСТАПКА

1. Видови субјекти во постапката за извршување

Во постапката за извршување како основи субјекти се јавуваат извршителот и странките. Покрај овие субјекти, во постапката за извршување се јавуваат и судот, учесниците во постапката и помошните органи.

1.1 Извршител

Секоја национална законска рамка треба да содржи јасна дефиниција за тоа што е извршител и условите за извршување.

За чесно спроведување на правдата потребно е да се гарантира квалитетот на извршувањето. Високиот квалитет на обука е потребен за исполнување на правдата и зголемување на довербата во правниот систем. Статусот на извршителите треба јасно да е дефиниран, така што на странките во постапката да им се нуди лице кое својата работа ја врши непристрасно, одговорно, стручно, мотивирано, ефикасно и сл.

Извршител е секое лице, без оглед на професионалниот статус, кој е овластен од државата да спроведува извршна постапка.

Извршителот е лице кое со закон врши јавни овластувања утврдени со закон, именуван согласно со одредбите на Законот за извршување при што директно одлучува за дејствијата што треба да се преземат во рамките на неговите овластувања, за да се спроведе извршната одлука и да ги преземат извршните дејствија.¹⁰ Тој се именува на подрачјето на основен суд и е должен да ги извршува извршните исправи на судот или некој орган на чие подрачје е именуван. Тој при спроведувањето на извршната постапка извршните дејствија ги презема на целата територија на Р.Македонија.

¹⁰ д-р Светлана Вељановска, Судски систем, Кичево, 2016 год., стр. 265.

Бројот на извршителите за подрачјето на основниот суд го определува министерот за правда врз основа на претходно прибавено мислење од преседателот на основниот суд за бројот на правосилните и извршните одлуки на основниот суд, а од Владата на Р.Македонија податок за конечните управни одлуки кои гласат на парични побарувања кои би можеле да бидат предмет на извршување, како и по прибавено мислење на Комората на извршители.¹¹

За извршител може да биде именувано лице кое ги исполнува следниве услови:

- 1) да е државјанин на Република Македонија;
- 2) да е деловно способно и да има општа здравствена способност, што се докажува со уверение издадено од надлежна здравствена установа од областа на медицина на трудот;
- 3) да е дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредиттрансфер систем (ЕКТС);
- 4) да има најмалку пет години работно искуство на правни работи или три години на извршни работи;
- 5) да има положен испит за извршител според програмата што ја пропишува министерот за правда;
- 6) активно да го владее македонскиот јазик;
- 7) да не е осуден со правосилна судска одлука на безусловна казна затвор над шест месеца, или да не му е изречена казна забрана за вршење на должноста извршител;
- 8) да даде изјава пред нотар дека ќе обезбеди опрема и простор кои се потребни и соодветни за вршење на извршни работи и
- 9) да даде изјава пред нотар за својата имотна состојба, со сите последици од давање на лажен исказ.

При изборот извршитеите треба да се земат во предвид моралните стандарди на пријавените кандидати, нивното образование и обука во релевантното право и постапка

¹¹ Чл. 31, ст.4 од Законот за Извршување“Службен весник на Република Македонија“ бр.35/05, 50/06, 129/06, 8/08, 83/09, 50/10, 88/10, 171/10 и 148/11) 88/10, 171/10 и 148/11

како и од нив да се бара да се полагаат испити за оценување на нивното теоретско и практично знаење. Тие треба да имаат обука која истата ќе биде континуирана а која истата ќе допринесе за надградба на знаењата за правино и законско постапување како и за ефикасно спроведување на извршната постапка.

1.2 Надлежност на извршителот

Извршителот е надлежен за спроведување на извршувањето. Покрај тоа што е надлежен за спроведување на извршувањето, тој врши и низа други работи кои се изрично определени со закон. Тој се именува на подрачјето на основен суд и е должен да ги извршува извршните исправи на судот или некој орган на чие подрачје е именуван. Извршителот има седиште во местото кое територијално припаѓа на подрачјето на основниот суд, за кое тој е именуван.¹² Бидејќи извршителите се именуваат од страна на државата и имаат јавни овластувања за ефикасно, квалитетно и брзо спроведување на извршувањето, од друга страна државата пак го ограничува бројот на извршителски места, затоа што бројот на извршителите за одредено подрачје зависи од бројот на потенцијалните извршни предмети.

При извршувањето на функцијата извршител, извршителот не смее да врши јавни функции, надзорни и управни функции во трговски друштва, државни заводи, нотарски, адвокатски работи и сл. Тој не смее да учествува во верска или религиозна група. Покрај тоа што извршителот ја извршува неговата должност, него му помагаат и заменик извршител, помошници кои се именуваат во согласност со ЗИ.

¹² д-р Арсен Јаневски, д-р Татјана Зороска- Камилоска, Граѓанско процесно право, книга трета: ИЗВРШНО ПРАВО, Правен факултет „Јустинијан Први“ Скопје, Скопје, 2011 год., стр.28.

1.3 Права и обврски на извршителите

Извршниот закон не смее да биде нехуман . Неговите начела треба да му овозможат на доверителот наплата а притоа да бидат испочитувани основните права на должникот..

Во однос на правото на доверителот, тој има право на безбедност на целиот имот, слобода на избор за извршните дејствија, доделување на надомест и камата во случај на неоправдан спор при извршувањето од страна на должникот. Додека пак во однос на правата на должникот има во однос на заштита на приватноста ии на семејството, на одреден имот кој не може да биде одземен, право на одбрана, приговор до судот во случај на проблеми , можност за бришење на долгот таму каде што е применливо.

Извршителите, иако се дефинирани во согласност со законот на државата, треба да бидат одговорни за извршувањето во рамките на нивните надлежности кои се утврдени со националното законодавство.

Исто така, извршителите може да се овластат за секундарни активности во согласност со нивната улога, се со цел да се заштитат и обезбедат признавање на правата на странките и во насока на забрзување на судските процеси или за намалување на обемот на работа на судовите. тоа меѓу другите може да биде:

- наплата на долгови
- доброволна продажба на подвижни или недвижни предмети со јавно наддавање
- одземање на добра
- евидентирање и извесување за докази
- да служат како воведувачи до судот
- обезбедување на правна помош
- постапка за стечај¹³

Извршителите треба да постапуваат врз основа на јасно утврдени правила на етика и однесување и да содржат професионални стандарди во однос на тоа да им даваат на

¹³ Комора на извршители на Република Македонија, Глобален кодекс за извршување, Комора на извршители на Република Македонија, Скопје, мај 2016 год., стр.49и50.

странките информации во врска со постапката во однос на начинот на постапување, висината на трошоците, да им даваат совети во однос на начинот на намирување на долговите и сл

Извршителите треба да бидат обврзани да ја одиграат сопствената улога секогаш кога тие се законски обврзани да го сторат тоа, освен во случај на спреченост или кога тие се во крвно сродство, или брак со странката.¹⁴ Кога извршителите се независни професионалци, тие треба да бидат обврзани да отворат посебна сметка која не може да биде предмет на присилно извршување и чија намена е исклучиво депонирање на средствата собрани во име на клиентот.¹⁵

1.4 Финансирање на извршителот

Извршителот за извршените дејствија има право на награда и надоместок на трошоците во согласност со Тарифата за награда и надоместок на другите трошоци за работата на извршителот.

Тарифата за награда и надоместок на другите трошоци за работата на извршителите ја донесува министерот за правда, по претходно прибавено мислење од Комората на извршители, според следниве критериуми: 1) Надоместок за обработка на предмет која се определува според износот на главното побарување, односно вредноста на предметот на извршување утврдена во извршната исправа; 2) Надоместок за извршните дејствија која се определува според видот, обемот и времетраењето на извршувањето на извршните дејствија и местото на нивното извршување и 3) награда на извршителот за извршените дејствија, која се определува според видот на извршната исправа и видот на побарувањето кое треба да се изврши, како и според износот на главното побарување утврдено во извршната исправа кај паричните побарувања, односно вредноста на предметот на извршување кај непаричните побарувања утврдена во извршната исправа. Доколку вредноста на непаричното побарување не е утврдена во извршната исправа

¹⁴ Ibid, стр.50.

¹⁵ Ibid, стр.50.

наградата изнесува 300 евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на пресметувањето.

1.5 Именување на извршител

За да може едно лице да биде именувано за извршител, потребно е да ги исполнува следниве услови:

- да е државјанин на Р.Македонија
- да е деловно способно и да има општа здравствена способност
- да е дипломиран правник
- да има работно искуство најмалку 5 години во правни или 3 години во извршни работи
- активно да го владее македонскиот јазик
- да има положено испит за извршител според програма која ја пропишува министерството за правда
- да не е осуден на безусловна казна затвор над шест месеца, или да не му е изречена казна забрана за вршење на должноста извршител
- да даде изјава пред нотар дека ќе обезбеди опрема и простор кои се потребни за вршење на извршни работи и
- да даде изјава пред нотар за својата имотна состојба.

Министерот за правда го именува извршителот по спроведен конкурс кој се објавува во „Службен весник“ на Р.Македонија и во најмалку два дневни весници кои се дистрибуираат на целата територија на Р.Македонија. Рокот на конкурсот трае 15 дена и на него може да се пријават сите кандидати кои ги исполнуваат условите за да бидат именувани за извршување на функцијата извршител. Министерот за правда го избира кандидатот кој ги исполнува условите. По неговото именување, избраниот кандидат е должен да даде свечена изјава пред министерот за правда.

Комората на извршители веднаш ќе го објави во весник датумот и почетокот со работа на извршителот. Ако извршителот во рок од три месеци не започне со работа, тој ќе се смета исто како воопшто да не почнал со работа. По давањето на свечената изјава

извршителот депонира потпис во основниот суд на чие подрачје е именуван. Исто така, извршителот пред да започне со работа треба да отвори посебна сметка кај еден од носителите на платниот промет на која се уплатуваат единствено само парите од реализираните извршувања

1.6 Причини за престанок на должноста на извршител

Должноста на извршителот престанува:

- а) со смрт;
- б) со исполнување на условите за старосна пензија;
- в) со писмена оставка;
- г) ако биде осуден со правосилна судска одлука на безусловна казна затвор над шест месеца, или ако му биде изречена казна-забрана за вршење на должноста извршител;
- д) ако без оправдани причини не започне со работа во рок од три месеца од објавувањето на неговото именување во “Службен весник на Република Македонија” и е) со разрешување.

Извршителот ќе биде разрешен, ако:

- а) престанат да постојат условите за именување од членот 32 од Законот за извршување или дополнително се утврди дека при именувањето тие не постоеле;
- б) не даде свечена изјава;
- в) се вработи или ако почне да користи старосна пензија;
- г) со судска одлука му биде одземена или ограничена деловната способност;
- д) трајно ја загуби способноста за вршење на должноста;
- е) не го продолжува уредно своето осигурување од одговорност и

е) му е изречена дисциплинска мерка трајно одземање на правото за вршење на должноста.

Одлуката за разрешување на извршителот ја донесува министерот за правда. Пред донесување на одлуката на извршителот мора да му биде овозможено да се изјасни за причините за разрешување. Против одлуката на министерот за правда извршителот има право да поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.¹⁶

По престанокот на должноста на извршителот, министерот за правда започнува постапка за именување на извршител кој ќе подолжи со работа во канцеларијата каде на претходниот извршител му престанала. Постапката се врши преку објавен оглас кој ќе заврши во рок од 60 дена сетано од денот на престанокот на должноста на извршителот. Доколку на огласот не се пријави ниту еден кандидат или не ги исполнува условите з негово именување, министерот за правда во рок од 15 дена ќе днесе решение со кое ќе определи аткивен извршител од истото подрачје и кој веднаш ќе продолжи со работа по предметите. Доколку доверителот не сака неговиот предмет да го прдолжи новоименуванот извршител може да го повлече барањето за извршување и истото да го достави кај друг извршител за постапување.

2. Странки

Постапката за извршување како што погоре напоменавме е достранкарска конструкција, што значи дека таа се води меѓу две странки и тоа едната е активна странка или доверител, а другата странка е пасивна или должник.

Доверител е лице кое поднело барање за извршување и во негова корист се спроведува извршувањето и бара да му се намири долгот. Додека пак, должник е лице спрема кого се спроведува извршувањето и од кое се бара да го намири долгот спрема доверителот.

¹⁶ Член 63 и 64 од Законот за извршување, “Службен весник на Република Македонија“ бр.35/05, 50/06, 129/06, 8/08, 83/09, 50/10, 88/10, 171/10 и 148/11) 88/10, 171/10 и 148/11

Во постапката за извршување доверител и должник можат да бидат само лица кои истите се назначени во самата извршна исправа.

Како странка во процесна смисла се смета оној процесен субјект кој во свое име бара правна заштита и оној субјект против кого е насочено барањето за давање на правна заштита. Според ЗИ, доверител е лице чие побарување се остварува во постапка на извршување, а должник е лице спрема кое се остварува побарување.

Странката во постапката за извршување треба да имаат способност за да можат да се јави како странка во постапката за извршување, а како способност да се биде странка во постапката за извршување има секое физичко или правно лице.

3. Суд

Пред да се донесе Законот за извршување од 2005 година, спроведувањето на извршувањето беше во исклучителна надлежност на судовите. Но, со донесувањето на законот од 2005 година постапката за извршување се иззема од судовите и им се довери на извршителите кои се јавуваат како лица кои со закон вршат јавни овластувања. И покрај тоа, сепак судот има определени овластувања во оваа постапка. Па во рамките на тие овластувања се:

- а) прима гаранции,
- б) дава дозвола за спроведување на извршувањето во термин различен од оној кој е определен во законот,
- в) дава писмена дозвола за преземање извршни дејствија во станот на должникот,
- г) изрекува парични казни спрема должникот во одделни постапки на извршување,
- д) како и врши други работи кои се изрично определени со закон.

4. Учесници во постапката за извршување

Под поимот учесник во постапката за извршување се подразбира лице кое остварува некое право или кое има некаков правен интерес а не се јавува како странка во постапката.

Како учесници во постапката може да се јават: заложни доверители кои не предложиле извршување, носителите на некои права, закупецот на станбена зграда или стан, деловна просторија или зграда, државата, единиците на локалната самоуправа и.т.н.

5. Помошни органи во постапката за извршување

Помошните органи во рамките на нивните надлежности им помагаат на извршителите при спроведувањето на извршувањето. Како помошни органи во постапката за извршување се јавуваат : банките, носител на платен промет, чувар на подвижни предмети, полицијата, Центарот за социјална работа, нотарите, работодавец, Централниот депозитар за хартии од вредност, Централниот регистар на Р.Македонија, Судскиот регистар, Трговскиот регистар, и сл.

ГЛАВА 3 ОСНОВ ЗА ИЗВРШУВАЊЕ

1. Извршна исправа

Присилното извршување за остварување на некое побарување на доверителот може да се спроведе само врз основа на извршна исправа. Исправата може да се изврши од страна на извршителот или судскиот извршител совесно и во разумно време.¹⁷

Секој доверител кој поседува извршна исправа, било да е таа од судска или друга природа, има право на ефективен пристап до нејзиното извршување во однос на обврските на утврдениот должник, во строга согласност со законските услови и подлежи на изземање од извршувањето под условите предвидени со домашното и меѓународното право.¹⁸

Извршната исправа е поединечен правен акт, јавна исправа која се јавува како резултат на една претходна когнициска постапка со која несомнено е утврдено постоењето на побарувањето на доверителот. Како извршна исправа не може да се јави општ правен акт, нити правен акт кој произлегува од волјата на странките.

Врз основа на Законот за извршување , **извршни исправи се:**

- извршна судска одлука и судско порамнување
- извршна одлука и порамнување во управна постапка, ако гласат на исполнување на парична обврска
- извршна нотарска исправа (а) заклучокот на извршителот на трошоците на извршувањето и б) решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа

¹⁷ Комора на извршители на Република Македонија, Глобален кодекс за извршување, Комора на извршители на Република Македонија , Скопје, мај 2016 год., стр. 34.

¹⁸ Ibid ,стр.25.

Извршување за наплата на парично побарување

Како и друга исправа која како извршна исправа е предвидена со закон.

Потврда за извршност дава судот кој одлучил за побарувањето.

Под поимот судска одлука , како извршна исправа се опатени повеќе форми како пресуда, платен налог решение.

Под поимот судско порамнување се подразбира порамнување склучено пред судовите.

Одлука во управна постапка се смета решение и заклучок на орган на државна управа како и правно лице донесени во вршењето на јавните овлстувања утврдени со закон.

Нотарските исправи се исправи заправни работи и изјави што ги составува нотаро во форма на нотарски акт.

Извршувањето врз основа на веродостојна исправа се исправи кои немаат својство на извршни исправи , но сепак имаат висок степен на веројатност со кои се докажува постоење на парчно побарување. Такви се: меница, фактури , чек, јавна исправа, извод од заверени деловни книги итн.

За донесување на решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа започнува на предлог на доверителот кој предлогот го доставува кај нотарот на чие подрачје доверителот има живеалиште. Содржината на предлогот за донесување на решението треба да има содржина која изрично е определена со закон. Предлогот треба да содржи барање за донесување решение со кое се задолжува должникот да го плати долгот во определен рок, потоа барање за донесување решение со кое се дозволува извршување, податоци за доверителот , видот и обемот на побарувањето , време на исполнување на обврската.

Нотарот за да донесе решеие со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа потребно е да станува збор за парчно побарување , побарувањето да е пристигнато , побарувањето да се докаже со веродостојна исправа и исправата да е во оригинал или препис заверен на нотар и истата да е приложена кон предлогот.

Нотарот прво испитува дали предлогот е дозволен и основан. Ако предлогот е дозволен и основан нотарот ќе донесе решение со кое должникот ќе го задолжи да го плати определениот паричен износ. Доколку нотаот утврди дека предлогот не е дозволен и не е основан истиот ќе го препрати до надлежниот суд за натамошно постапување.(како да е поднесена тужба).

Ако предлогот не е уреден ќе му го врати на доверителот да го уреди во рок од осум дена и доколку не го достави во тој рок истиот ќе се смета за повлечен . доколу предлогот повторно е доставен неуреден , нотарот ќе го отфрли со решение. Против истото решение дозволено е право на жалба во рок од осум дена до надлежниот суд.

Должникот може против решението со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа да поднесе приговор во рок од осум дена од приемот на решението.

Нотарот по приемот испитува дали приговорот е навремен, дозволен и целосен. Доколку истиот е ненавремен недозволен и нецелосен истиот ќе го отфрли со решение, но доколку утврди дека е навремен, дозволен и целосен истиот ќе го достави до основниот суд за спроведување на постапка по повод приговорот и ќе донесе одлука.

2. Средства и предмет на извршување

Под средства за извршување се подразбира методи, начини со кои присилно се остварува побарувањето на доверителот. Исто така под средства за извршување се подразбира и збир на извршни дејствија кои се превземаат заради спроведување на извршувањето со цел да се намири доверителот. Законот за извршување ги набројува средствата за извршување заради намирување на парично побарување како и за намирување на непарично побарување.

Како средства за намирување на парично побарување се наведуваат:

- А) продажба на недвижности
- Б) продажба на подвижни предмети
- В) продажба на хартии од вредност и удели во трговски друштва
- Г) пренос на парично побарување
- Д) претворање во пари на други имотни права
- Ѓ) пренос на средства што се водат на сметката кај носител на платен промет согласно прописите за платен промет.

Како средства намирување на непарично побарување се наведуваат:

- А) предавање и испорака на подвижни предмети
- Б) испразнување и предавање на недвижноста
- В) обврска на дејствие
- Г) запишување права во јавна книга

Д) продажба на предмети за кои не е можна физичка делба и давање изјава на волја и сл.

Сите предмети и права од имотот на должникот не се предмет на извршување заради обезбедување социјална и економска егзистенција на должникот.

Извршувањето се спроведува на одреден дел од имотот на должникот кој претставува објект на кој се преземаат извршните дејствија. Кај извршувањето за наплата на парично побарување како предмет се јавуваат предмети и права од имотот на должникот, што понатаму подетално ќе се задржиме, додека пак кај извршувањето на намирување на непарично побарување, предмет може да бидат и предмети и права од имотот на доверителот, а понекогаш и на некои други лица.

3. Време на извршување и постапување на извршителот при преземање на извршни дејствија

Извршувањето според Законот за извршување по правило се спроведува секој ден и тоа од 06,00 часот наутро до 21,00 часот. По барање на извршителот, а по претходна дозвола од претседателот на основниот суд на чие подрачје се спроведува извршувањето, извршувањето може да се спроведе независно од термините кои се утврдени со законот. Извршувањето трае од започнувањето до завршувањето на извршувањето.

Извршителот своите извршни дејствија ги презема врз основа на закон, но за преземање на извршни дејствија во станот на должникот, извршителот треба да обезбеди писмена дозвола од страна на претседателот на основниот суд на чие подрачје се спроведува извршувањето.

При превземањето на извршните дејствија во станот на должникот, по правило учествува и должникот, но доколку е тој отсутен тогаш неговиот законски застапник или полномошник или полнолетен член од неговото семејство. Ако во случај овие лица се отсутни, тогаш при преземањето на дејствијата мора да учествува полиција и двајца полнолетни сведоци. За превземените извршни дејствија извршителот составува записник кој го потпишуваат присутните сведоци и полицијата, а во случај доколку

Извршување за наплата на парично побарување

дејствијата се преземаат пред нотар, тогаш записникот го составува нотарот во согласност со Законот за наследување.

Доколку при превземањето на извршното дејствие во станот на должникот се присутни лица и истите на бло каков начин го попречуваат извршувањето, извршителот е овластен да го отсрани истото тоа лице дури може да побара помош и од полиција.

Статистичките податоци кои се изнесени во годишните извештаи за работата на извршителите покажува дека се намалува времетраењето на извршувањето а со самото тоа се зголемува и нивната ефикасност.

Намалувањето на времетраењето на извршувањето се подобрува со барањето а податоци од страна на извршителот од различни органи и институции и тоа за недвижности, хартии од вредност, извори на парични средства и сл. Исто така и користењето на база на податоци на Агенцијата за катастар на недвижности, Централен регистар, Управа за јавни приходи и др. Секој орган на барање на извршителот е должен да му ги достави бараните податоци за потребите на извршувањето.

ГЛАВА 4 УПОТРЕБА НА ПРАВНИ ЛЕКОВИ ПРОТИВ ПОСТАПКАТА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ

1. Привремени застои на постапката за извршување

Во мислењето на Советодавниот совет на европските студии се наведува дека постапката за извршување не смее да се одлага, освен врз основи утврдени со закон. Секое одлагање треба да подлежи на проценка од страна на судијата. Извршителите не смеат да имаат овластување да ги оспорат или менуваат условите на пресудата. Доколку е потребно за една од страните да се спроведе одлуката, постапката за извршување треба да може лесно да се отпочне. Секое попречување, на пример во вид на прекумерни трошоци, треба да се избегнува. Извршувањето треба да биде брзо и делотворно. Затоа треба да бидат обезбедени потребните средства за извршувањето. Треба да има јасна правна регулатива во поглед на расположливите ресурси, надлежните органи и постапките за спроведување на нивното доделување.¹⁹

Во постапката за извршување може да се дојде до привремен застој на процесните активности, и тоа во два вида:

- а) како одлагање на извршувањето и
- б) како прекин на извршувањето.

Под одлагање на извршувањето се подразбира привремен застој на активностите во постапката на спроведување на извршувањето. До одлагање на извршувањето може да дојде по барање на доверителот, при што тука доаѓа до израз начелото на диспозиција, без притоа доверителот да ги наведува причините поради кое бара одлагање на извршувањето. Овластувањето на доверителот да бара одлагање на извршувањето е ограничено, и тоа:

¹⁹ Михајло Маневски, „Судска заштита во извршувањето“ анализа и коментар на судска практика, Скопје, 2015, стр.29

- 1) тој може да бара одлагање за одреден временски период, а најмногу 30 дена и
- 2) не може да бара одлагање повеќе од два пати. Доколку, доверителот побара повеќе од два пати одлагање, тогаш извршителот го запира извршувањето. Барањето за одлагање може да се поднесе во писмена форма, но може и усно на записник, а потоа извршителот донесува заклучок со кој определува одлагање на извршувањето. Извршителот не може да го одбие барањето од доверителот за одлагање, туку извршителот е должен да го одложи извршувањето.

Претседателот на судот може да го одложи само еднаш извршувањето и тоа на барање на должникот. Времето за кое се бара одлагање на извршувањето го определува претседателот на судот кое не смее да биде повеќе од 90 дена. Кога извршувањето е одложено по барање на доверителот, доверителот го губи стекнатиот редослед за првенствената наплата кој го стекнал во времето на поднесување на барањето на извршување. Со барањето за одлагање на извршувањето, доверителот на должникот му дава нов рок за доброволно исполнување на обврската, што е израз на неговата волја.

Законот за извршување на должникот не му дава можност да бара одлагање директно упатено до извршителот, туку може само до претседателот на судот да бара да се одложи извршувањето.

Под прекин на извршувањето се подразбира привремен застој на постапката за извршување до кој доаѓа поради причини определени со закон.

Постојат два случаја кога доаѓа до прекин на извршувањето, и тоа :

- 1) кога во текот на спроведувањето на извршувањето настанала смрт кај странката или на неговиот законски застапник, и
- 2) кога странката како правно лице престане да постои или настапиле правните последици од отварањето на стечајната постапка.

До прекин исто така доаѓа и кога странката ќе ја загуби процесната способност, а нема полномошник, доколку законскиот застапник на странката почине или престане неговото овластување, поради војна и други причини извршителот престане да работи.

Прекилот има за последица престанок на сите рокови определени за вршење одделни дејствија. Во овој случај извршителот не може да превзема никакви дејствија, а странката која ги превзела некои дејствија тие немаат никакво правно дејство. Дејството почнува откако постапката ќе продолжи.

2. Приговор против неправилности при извршувањето

Приговорот против неправилности при извршувањето има репресивен карактер. Доколку во текот на извршувањето извршителот направи неправилности, странката може да поднесе приговор против неправилностите при извршувањето. Приговорот против неправилностите при извршувањето може да го поднесат сите лица кои се со закон определени. Право да поднесат приговор против неправилностите при извршувањето може да поднесат доверителот и должникот, но исто така и оние лица кои остваруваат некое право или правен интерес.

Непраилностите може да се однесуваат на повреди на законските правила за претпоставките за извршување како и повреди кои се однесуваат на времето, местото, начинот на превземање на извршните дејствија.

Приговорот се поднесува до претседателот на основен суд на чија територија се спроведува извршувањето.

За поднесување на приговор против неправилностите при извршување законот пробижал два рока и тоа субјективен и објективен рок. Приговорот се поднесува во рок од три дена по денот на осознавање на неправилноста(субјективен), но не подоцна од 15 дена по завршувањето на извршувањето.(објективен рок)

2.2 Постапка по приговорот против неправилности при извршувањето

Странката или учесникот кој сметка дека при извршувањето се сторени неправилности може да поднесе приговор до претседателот на основниот суд чија подрачје се спроведува извршувањето. Постапката по приговорот е итна.

Приговорот против неправилности се поднесува во писмена форма и треба да биде образложен, а кон него треба да бидат приложени и соодветни докази и истиот се поднесува во рок од три дена по денот на осознавање за сторените неправилности или не подоцна од 15 дена од завршувањето на извршувањето. Со законот на странката и е овозможено двостепеност при одлучувањето против одлуката на судот по приговорот да се поднесе жалба до Апелациониот суд чие подрачје се спроведува извршувањето. Претседателот на судот е должен да одлучи по приговорот во рок од 72 часа од приемот на приговорот.

Претседателот најпрвин испитува дали приговорот е дозволен, целосен и навремен и доколку утврди дека не е дозволен, целосен и навремен, тој ќе постапи согласно со одредбите од ЗПП. Но, доколку приговорот е дозволен, целосен и навремен, претседателот на судот ќе го достави до странките, учесниците и извршителот на одговор.

Судот по приговорот одлучува без да ги сослуша странките, но доколку смета дека тоа е неопходно ќе одлучи да ги сослуша. За ваквите случаи претседателот на судот ќе им достави и покана во која ќе биде наведен датумот и времето за нивно сослушување.

Претседателот во однос на приговорот за противизвршување одлучува со решение со кое го усвојува приговорот, ги утврдува сторените неправилности и ги става вон од сила или го одбива приговорот како неоснован.

Претседателот на судот донесва решение по приговорот во рок од три дена од денот на приемот на приговорот без оглед дали спротивната страна навремено дала одговор по приговорот. Со решението може приговорот да се одбие или усвои. Со решението

претседателот не може да го запре извршувањето, да укинува извршни дејствија, ниту да го задолжува извршителот да превзема одредени извршни дејствија.

Во Законот за извршување не се набројани основите за поднесување на приговор, туку наведува дека приговор може да се поднесе за сторени неправилности. Тоа пред се се однесува на повреда на основните начела на извршувањето или непочитување на ограничувањата при извршувањето и уредноста на извршната исправа. Повредата се однесува и на одредби од други закони не само од Законот за извршување.

Во судската практика најчесто се поднесуваат приговори од должикот против:

- 1) налогот за извршување изготвен од страна на извршителот со кој се наведува дека долгот кој произлегува од извршната исправа е исплатен- во овој случај доколку претседателот на судот врз основа на приложените докази утврди дека долгот е платен во целост истиот приговор ќе го уважи и налогот за извршување ќе го стави вон сила. Но, доколку долгот не е намирен во целост тогаш ќе го уважи делумно и за намиреното побарување ќе го стави налогот за извршување вон сила, а во останатиот дел ќе продолжи до целосно намирување на побарувањето.
- 2) Приговор дека извршната исправа не е подобна за извршување поради тоа што не се исполнети условите истата да биде правосилна и извршна- каде во овој случај претседателот на судот не е овластен да испитува околу правосилноста и извршноста бидејќи таквата потврда ја ставил судот и истиот приговор ќе го одбие со тоа што должникот има право да поднесе предлог за укинување на потврдите за правосилност и извршност до судот кој ја донел истата таа одлука,а до претседателот на судот да поднесе барање за одлагање на извршувањето, за кој судот може да го одложи многу 90 дена.
- 3) Приговор бидејќи извршната исправа е донесена во незаконито водена постапка- за кој претседателот на судот нема овластување да оценува за тоа дали е донесена во незаконито водена постапка и истиот ќе го одбие како неоснован.
- 4) Приговор кој должникот ќе го поднесе по истекот на законскиот рок – доколку должникот го поднесе приговорот по рокот од три дена за негово поднесување, претседателот на судот ќе го одбие истиот како ненавремен и сл.

2.3 Жалба против решението на претседателот на основниот суд

Според Законот за извршување од 2005 година, против одлуката на претседателот на основниот суд донесена по приговорот против неправилности при извршувањето не било дозволено право на жалба. Со измените и дополнувањата на Законот за извршување од 2008 година воведена е жалбата против решението на претседателот на основниот суд донесено по приговорот против неправилности при извршувањето.

Како овластени лица кои имјаат право да поднесат жалба против решението на претседателот на судот имаат доверителот, должникот, и учесникот во постапката за извршување.

Жалбата е деволутивен правен лек- за неа одлучува непосредно апелациониот суд на чие подрачје се наоѓа основниот суд. Жалбата се поднесува во рок од три дена по приемот на решението. Жалбата против решението е несуспензивен лек бидејќи не го задржува извршувањето. Жалбата е двостран правен лек- примерок од неа се доставува до спротивната странка и учесникот во постапката.

По доставувањето на жалбата во предвидениот рок , апелациониот суд е должен во рок од пет дена да одлучи по жалбата и тоа донесувајќи решение со кое ќе ја одбие жалбата како неоснована и ќе го потврди решението на претседателот на основниот суд, решение со кое жалбата ќе ја преиначи како и да донесе решение со кое ќе ја отфрли жалбата како ненавремена, недозволена и нецелосна. Против одлуката на судот не се дозволени вонредни правни лекови.(ревизија и повторување на постапката).

Доставувањето на жалбата , одговорот на жалбата и решенијата на судот до странките се врши преку извршителот.

Ефикасноста на одлучувањето на судовите по приговорите и кратките рокови за постапување , не се од влијание за квалитетот на постапувањето, ниту се од влијание за одолување на постапката за извршување. Роковите се кратки, имајќи ги предвид

општите одредби за тоа дека постапката за извршување треба да биде ефективна, навремена и итна.²⁰ Долгите рокови се само главни причини за одолжување на постапката.

3. Трошоци на постапката

Извршителот за извршните дејствија има право на награда и надоместок на трошоците за работа. Тие се определуваат со Тарифата за награда и надоместок на другите трошоци за работата на извршителот што ја донесува министерот за правда по прибавено мислење од Комората на извршители. Тарифата се определува според следниве критериуми:

- 1) **Наоместок за обработка на предмет** со кое се определува износот на главното побарување
- 2) **Надоместок за превземени извршни дејствија** кој се определува според видот, обемот и времетраењето на извршувањето
- 3) **награда на извршителот за извршените дејствија** која се определува според износот на главното побарување утврдено во извршната исправа .

Првата тарифа²¹ за награда и надоместок на другите трошоци за работата на извршителите е донесена 2006 година, пред отпочнување со работа на приватните извршители.²² Оваа тарифа се применуваше се до 2011 година, кога од страна на министерот за правда по претходно прибавено мислење од Комората на извршители е донесена нова тарифа.²³

Трошоците на извршувањето се наплатуваат од должникот, но доверителот мора да ги авансира, освен во случаи предвидени со закон.. Во случај доколку доверителот ги злоупотребил своите права да бара извршување, тогаш судијата ќе му наложи на доверителот да ги плати трошоците за извршување и да му ја надомести на должникот

²⁰ Михајло Маневски, Судска заштита во извршувањето, анализа и коментар на судска практика, Скопје, 2005 год., стр.158

²¹ „Службен весник на РМ”, бр. 134/ 06

²² Михајло Маневски, Судска заштита во извршувањето, анализа и коментар на судска практика, Комора на извршители , Скопје, 2015 год., стр 122

²³ „Службен весник на РМ”, бр. 9/11

претрпената штета. Државите треба да обезбедат услови трошоците за извршување да бидат фиксни, предвидливи, транспарентни и разумни. Наградата на извршителот за извршните дејствија кај паричните побарувања се определува според видот на извршната исправа и видот на побарувањето што треба да се изврши, како и според износот на главното побарување утвдено во извршната исправа.²⁴

Во однос на висината на трошоците за извршување, извршителот е должен да ги информира странките. Доколку трошоците се погрешно направени од страна на извршителот, истите треба да бидат на товар на извршителот.

Исто така извршните трошоци треба да бидат законски предвидени и разумни и истите да ги сноси должникот. Обдите за извршување треба да бидат во согласност со висината на побарувањето.

²⁴ Комора на извршители на Република Македонија, Глобален кодекс за извршување, Комора на извршители, мај 2015, стр.30

ГЛАВА 5 ИЗВРШУВАЊЕ ЗАРАДИ НАПЛАТА НА ПАРИЧНО ПОБАРУВАЊЕ

1. Извршување врз подвижни предмети

Класификацијата на стварите не е дадена еднаш засекогаш. Правото на секоја држава има своја поделба и класификација на стварите. Тоа значи дека во една држава правните норми определуваат како тие ќе се применат.

Системот на нашата држава при определувањето на стварните права тргнува од правната природа, намената, положбата во просторот.

Постојт различни видови на ствари зависно од нивната природа, положба во просторот, составот, намената и другите особини врз кои правото на сопственост со закон се уредува на различен начин, водејќи сметка за општата природа на правото на сопственост.²⁵

Со оглед на тоа што одредбите од законот на нашата држава врши поделба на стварите на подвижни и недвижни, прости и сложени, главна споредна ствар и ствари од општ интерес конкретно во овој дел ќе се задржиме на подвижните ствари.

Подвижни ствари (res mobiles) се оние кои во целост можат да се движат или поместуваат од едно место на друго, а притоа да не се оштети нивната суштина, односно целина и употребна вредност.²⁶

Законот за сопственост, по примерот на европското право, предвидува и одредени ствари кои по својата природа се подвижни да се сметаат како недвижни. Станува збор за две ситуации: 1. Доколку подвижните ствари се припадоци на одредена недвижна ствар,

²⁵ чл.12, ст.3, Закон за сопственост

²⁶ доц.др Игор Камбовски, Стварно право, авторизирани предавања, ФЛЕКСОГРАФ дооел Куманово, Скопје, 2013 год., стр.51

т.е доколку по намена служат на некоја недвижна ствар и 2. Доколку законот некои подвижни ствари ги изедначува со недвижните.²⁷

Правото на нашата држава предвидува дека доколку во случај постои спор во кој една ствар не може да се определи дали е подвижна или недвижна ќе се смета дека таа е подвижна.²⁸

Должникот кај кого се спроведува извршувањето може во своа сопственост да поседува најразлични подвижни предмети од кои сите не може да бидат предмет на извршување. Предмет на извршување може да бидат подвижни предмети кои со закон не се изземени или врз кои извршувањето е ограничено.

Предмет на извршување кај подвижните предмети не можат да бидат:

- Облека, обувки, долна облека и други предмети за лична употреба, садови, постелнина, шпорет, мебел и други предмети што служат за задоволување на основните потреби за домаќинството
- Храна и огрев за потребите на должникот и членовите на неговото домаќинство за три месеца
- Работен и расплоден добиток, земјоделски машини и други средства за работа, семе, алат, машини и други предмети што на должникот земјоделец му се неопходни за одржување на земјоделското стопанство
- Книги, и други што му се потребни на должникот кој бврши самостојно некоја дејност
- Готови пари, ордени, воени споменици , венчален прстен, лични писма, ракописи и дрги списи на должникот, како и семејни фотографии.

Исто така изземени од извршување се и поштенските пратки кои се упани до должникот, пред да му се врати.

²⁷ Родна Живковска, Стварно право, книга 1, Скопје, 2005, стр.156

²⁸ Чл.13, ст.5 и 6 од Законот за сопственост и други стварни права

Предмет на извршување не можат да бидат и предмети надвор од промет, ни рудно богатство како и други природни богатства, ниту вооружување и опрема наменета за одрана, државна и јавна безбедност и за извршување на санкциите.

Доколку во постапката за извршување како должник се јави државата и нејзините органи, општините, јавните претпријатија, извршувањето не може да се спроведе врз нивните подвижни прдмети кои се неопходни за вршење на нивната дејност.

Покрај изземање од извршување, Законот за извршување предвидува и ограничување на извршувањето и тоа врз плата и пензија, како и врз надоместок наместо плата, за побарување врз основа на законска издршка, надоместок на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување или губење на работната способност и надоместок на штета за загубена издршка поради смрт на давачот на издршката, може да се спроведе до износот од една половина, а за за побарувања по друга основа до износот од една третина на платата или пензијата.

Непочитувањето на обврската за изземање и ограничување на извршувањето претставува неправилност при извршувањето.

1.1 Извршни дејствија

Извршување врз подвижни предмети се спроведува со:

- **попис,**
- **проценка,**
- **пленидба, и**
- **продажба на предметите и намирување на доверителот од износот добиен со продажбата.**

Извршителот пред да пристапи кон попис ќе му наложи на должникот со налогот да го плати износот утврден во извршната исправа заедно со каматата и трошоците во рок од три дена. Во налогот се наведуваат податоците на должникот, на доверителот, бројот на извршната исправа и органот кој ја донел, главниот долг, споредните побарувања,

трошоци на постапката и на извршувањето и сл. Исто така, во налогот задолжително се наведува дека доколку должникот не го намирил долгот спрема доверителот во рок од три дена ќе се пристапи кон попис, проценка, пленидба на подвижни предмети.

Извршителот пред да пристапи кон попис го известува доверителот за времето и местото во кое ќе се пристапи кон попис на затекнатите подвижни предмети.

При споведување на пописот присуството на странките не е заколжително што значи дека пописот може да се спроведе без присуство на должникот или доверителот. Откако ќе заврши пописот на отсутната странка и се доставува известување за извршениот попис.

Како предмет на попис може да се јават оние кои се во сопственост на должникот кои истите може да се наоѓаат во негово владение, во владение на доверителот или на трето лице.

За предметите кои се затекнати во домот на должникот се претпоставува дека се негова сопственост и тие редовно се предмет на попис. Но, постојат и случаи каде тие предмети се во владение на доверителот кои ги стекнал по некој основ и истите можат да бидат попишани без негова согласност. Но, може да се случи извршителот да пристапи кон попис, но при пописот да не се најдат предмети кои може да бидат предмет на извршување и во таков случај извршителот е должен да го извести доверителот кој не присуствувал на пописот. Доколку извршителот подоцна дојде до сознание дека кај должникот се наоѓаат предмети кои може да се попишат, тогаш тој ќе пристапи кон повторен попис. Во случај доколку должникот ја нема намирено обврската, тогаш извршителот пристапува кон попис на подвижни предмети и тоа онолку колку што е потребно за намиравање на побарувањето на доверителот и на трошоците на извршувањето.

Извршителот при споведување на пописот води сметка првенствено да се попишат предмети на кои нема забелешки што би го спречило извршувањето како и предмети кои лесно може да се претворат во пари. Исто така, извршителот при пописот може да не најде предмети кои може да бидат предмет на извршување или таканаречен неуспешен обид за попис и за истото извршителот е должен да го извести доверителот.

Попишаните предмети извршителот ќе ги остави на чување кај должникот, доверителот или кај некое трето лице.

Готови пари, хартии од вредност, скапоцености и сл., извршителот ги предава во судски депозит. Откако ќе се опишат предметите, должникот нема право да располага со опишаните предмети.

Со самото опишување доверителот стекнува заложно право врз опишаните предмети.

Исто така, со пописот се врши и проценка на предметите. Проценката ја врши овластен проценител, кој претходно е обезбеден од страна на извршителот.

За превземените извршни дејствија извршителот составува записник.

1.2 Продажба на предмети

Извршителот ја определува продажбата на опишаните предмети. Меѓу денот на пописот и денот на продажбата мора да изминат 15 дена. Продажбата може да се спроведе и пред истекот на наведениот рок доколку се работи за предмети кои се подложни на брзо распиување.

Продажбата на опишаните предмети се врши со усно јавно наддавање или со непосредна спогодба меѓу купувачот и извршителот. Продажба преку усно јавно наддавање извршителот ќе определи доколку се јавуваат предмети од поголема вредност или може да се очекува истите да се продадат по цена поголема од проценетата вредност на истите.

Во однос на продажбата извршителот е тој кој го определува начинот на продажбата на предметите.

Продажбата на предметите се објавува во средствата за јавно информирање седум дена пред одржувањето на јавното наддавање. Извршителот е должен посебно да ги извести доверителот и должникот за местото, денот и часот на продажбата. Доколку проценетата

вредност на предметите е поголема од 1.000 евра во денарска противвредност за учество е потребно да се положи гаранција. На понудувачите кои ја немаат прифатено понудата гаранцијата им се враќа веднаш по заклучувањето усното јавно наддавање.

Подвижните предмети не може да се продадат под проценетата вредност. Во тој случај продажбата се смета како неуспешна а извршителот на барање на странката ќе определи ново наддавање на кое ќе можат да се продадат под проценетата вредност , но не под една третина од таа вредност. Доколку предметите не можеле да се продадат ни на второто наддавање , извршителот го запира извршувањето спрема напишаните предмети, но може по предлог на доверителот тие да му припаднат нему по цена определена на второто јавно наддавање.

Купувач на подвижните предмети не може да биде должникот, извршителот, или друго лице кое учествува во постапката на продажба. Купувачот е должен цената да ја положи кај извршителот и предметите да ги земе веднаш по заклучувањето на продажбата. Доколку купувачот не ја положи цената , нема да му се предадат предметите и извршителот ќе продолжи со јавното наддавање. Ако купувачот претходно положил гаранција ќе ја уплати разликата во рок од три дена. Предавањето на предметите ќе се изврши најдоцна во рок од осум дена од продажбата. Со продажбата на предметите, купувачот станува сопственик на купените предмети.

Откако ќе се продадат предметите следно извршно дејствие е намирување на доверителот. Намирувањето се врши од износот што е добиен од продажбата. При намирувањето првенствено извршителот ќе ги намири извршните трошоци , потоа трошоците од извршната исправа., каматата и на крај главното побарување.

2. Извршување врз парично побарување на должникот

Кај извршувањето врз паричното побарување на должникот изземени од извршување се:

- Примања врз основа на законска издршка, надоместок на штета настаната поради нарушување на здравјето или пак поради губење на работната способност
- Примања врз основа на социјална помош
- Примања поради телесно оштетување
- Примања врз основа на привремена невработеност
- Примања врз основа на додаток на деца
- Примања врз основа на стипендија, кредит, помош на учесници и студенти
- Примања врз основа на патни трошоци и дневници и сл.

Извршувањето врз плата или пензија, како и врз надоместок наместо плата, за побарување врз основа на законска издршка, надоместок на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување, односно губење на работната способност и надоместок на штета за загубена издршка поради смрт на давачот на издршката, може да се спроведе до износот од една половина, а за побарувања по друга основа- до износот од една третина на платата или пензијата.²⁹ Истите ограничувања важат и кај примањата на лица во резервниот состав на армијата и полицијата.

Извршување врз примањето врз основа на договор за доживотна издршка и доживотна рента, како и врз основа на договор за осигурување на живот, може да се спроведе само на делот кој го надминува износот на најниската социјална помош што се исплатува на подрачјето на кое должникот има живеалиште.³⁰

²⁹ Чл. 105, ст.1 од Законот за Извршување, “Службен весник на Република Македонија“ бр.35/05, 50/06, 129/06, 8/08, 83/09, 50/10, 88/10, 171/10 и 148/11

³⁰ Д-р Арсен Јаневски, д-р Татјана З. Камиловска, Граѓанско процесно право, книга трета, Извршно право, Скопје, 2011, стр.106

2.1 Извршни дејствија

Извршувањето врз парично побарување се спроведува со:

- забрана и
- со пренос .

извршувањето врз парично побарување се спроведува во износ кој е потребен за намирување на доверителовото побарување.

Забраната ги опфаќа следниве дејства:

- а) забрана на должниковиот должник да му го намири побарувањето,-
- б) забрана на должникот да го наплати побарувањето и
- в) стекнување заложно право од страна на доверителот врз побарувањето на должникот.

Кога се однесува пак на преносот, забранетото побарување се пренесува врз доверителот, за наплата или наместо наплата. Преносот за наплата, доверителот ги има следниве овластувања и тоа да бара од должникот исплата на износот , да ги врши сите дејствија кои се потребни заради зачувавање и оставрување на пренесеното побарување како и да ги користи правата во врска со залогот. Додека пак , кај преносот наместо наплата , доверителот стекнува само право да бара плаќање на должниковото побарување од третото лице.

2.2 Посбни одредби за извршување врз плата и врз други парични примања

Кога извршителот ќе одлучи извршувањето да се спроведе врз плата на должникот, тој донесува налог за извршување со кој определува забрана на определен дел од платата и му наложува на работодавецот паричниот износ кој е приложен во налогот да му го исплати. Извршувањето врз плата е ограничено до износот од една третина, односно една половина од платата за определени привилегирани побарувања. Доколку, во текот на извршувањето дојде до зголемување на платата, извршувањето се спроведува и врз зголемувањето на платата што ќе настане по донесувањето на налогот за извршување.

Работодавецот кој ја исплатува платата на работникот нема положба на должников должник, туку е положен орган на извршителот при спроведување на извршувањето. Работодавецот е должен редовно да го реализира налогот за извршување.

Извршувањето врз плата преку работодавецот кој на работникот му ја исплатува платата се вршин се додека работникот е во работен однос кај тој работодавец. Во случај доколку на должникот му престане работниот однос кај тој работодавец, таквиот налог за извршување има дејство и спрема работодавецот кај кој должникот засновал работен однос. Работодавецот кај кого должникот не е повеќе во работен однос е должен со препорачана пратка да го достави налогот за извршување до работодавецот кај кого должникот засновал работен однос и за тоа да го известат извршителот. Ова се јавува само во случај кога работодавецот знае за новиот работодавец.

Извршувањето заради наплата на парично побарување на доверителот врз плата на должникот може да се врши и со административна забрана. **Административна забрана е забрана која се става на платата работник врз основа на негова согласност.** Таа најчесто се става по основ на одобрен кредит на работникот со кој се зголемува сигурноста дека кредитот ќе биде исплатен, а должникот не се товари на трошоци на извршувањето. Административната забрана има парво дејство на налогот за извршување врз плата.

Посебни правила се пропиани кај побарување по сметка кај банка каде извршителот иотвнува налог за извршување и и наложува на банката паричниот износ за кој е издаден налогот за извршување да го исплати на посебната сметка на извршителот. Доколку истиов налог се однесува на физичко лице, извршителот е должен да ги почитува ограничувањата кои се пропишани согласно Законот за извршување.

**3. Извршувње врз побарување да се предадат или испрачаат
подвижни предмети или да се предаде недвижност**

Извршувањето за наплата на парично побарување може да се спроведе и врз побарување да се предадат или испорачаат подвижни предмети или да се предаде недвижност што должникот ги има спрема трето лице.

Извршување за наплата на парично побарување

Во рамките на ова побарување како предмет на извршување може да бидат:

А) побарувања на должникот спрема неговиот должник на предавање определени предмети , чиј сопственик е должникот, а кои се наоѓаат во владение на неговиот должник

Б) побарување на должникот спрема неговиот должник на предавање определени предмети или на испорака на заменливи предмети чиј сопственик не е должникот.

Извршувањето на ова побарување се спроведува со:

- забрана на тоа побарување
- со негов пренос врз доверителот и
- со продажба на предметите.

Доверителот е овластен да бара од должниковиот должник да му ги предаде предметите кои се назначени во налогот за пренос ако таквото побарување пристигнало. Ако должниковото побарување сеуште не пристигнало извршителот ќе наложи предметите да бидат предадени по пристигнувањето.

Доколку должниковиот должник не сака да ги предаде предметите , доверителот може да поднесе тужба и да бара предавање ако за обврската за предавање нема извршна исправа. Со налогот за пренос на должниковот побарување, извршителот ќе му наложи на должниковиот должник да му ги предаде подвижните предмети на кои се однесува тоа побарување на извршителот или на друго лице на чување.

Преносот на забрането должниково побарување има дејство на пренос на должниковото парично побарување заради наплата. Во случај доколку должниковото побарување сеуште е непристигнато, извршителот ќе наложи предметите да бидат предадени по пристигнувањето.

Продажба на предметите и намирување на доверителот -Доверителот за да го намири своето побарување, во рок кој не е подолг од 30 дена од денот кога недвижноста му е предадена може да приложи до извршителот продажба на таа недвижност.

4 .Извршување врз хартии од вредност и врз удел во трговско друштво

Предмет на извршување заради наплата на парично побарување на доверителот може да бидат и хартиите од вредност, како и дел од имотот што го поседува должникот.

Хартијата од вредност е „хартија” која се состои од писмена исправа што во себе содржи некој вид имотно право поврзано само за таа хартија.³¹ Хартија од вредност е писмена исправа со која нејзиниот издавач се обврзува дека ќе му ја исполни на нејзиниот законски имател обврската запишана на таа исправа.³²

Во деловната пракса под хартии од вредност се подразбираат: меница, чек, складишница, преносен товарен лист во железничкиот сообраќај, преносен товарен лист во патниот сообраќај, преносен товарен лист во воздушниот сообраќај, коносман во поморскиот сообраќај, коносман во внатрешната пловидба, обврзници, сертификати на здружени парични средства, благајнички записи, потврди за депонирани средства.³³

Според одредбите на законите за облигации, хартиите од вредност се дефинираат како писмени исправи во кои е загарантирано извесно право кое што може да се оствари единствено со имањето на тие исправи.

Хартиите од вредност имаат строго пропишана форма бидејќи треба во себе да ги содржат следните елементи:

- Видот на хартијата од вредност;
- Фирмата, односно името и седиштето на фирмата, односно името и седиштето на издавачите на хартии од вредност;
- Фирмата, односно нејзиното име или името на лицето на кое што (односно по чија што наредба) хартијата од вредност гласи, односно означува дека хартијата од вредност гласи на доносител;
- Точно означената обврска на издавачот која што произлегува од хартијата од вредност;
- Местотото и датумот на издавање на хартијата од вредност, а кај хартиите од вредност што се издаваат во серии и нејзиниот сериски број;
- Потпис на издавачот на хартијата од вредност.

Покрај овие битни елементи поедини хартии од вредност можат да имаат и други и тие се пропишуваат со посебни законски прописи кои што најчесто се однесуваат за една

³¹ Саша Дукоски, Трговско право, „ГРАФОМАК” Кичево, Кичево, 2014 год., стр.393

³² Закон за Облигациони односи, член.223

³³ Славко Цариќ, Банкарски послови и хартије од вредности, Београд, 1981 год., стр.69

или за повеќе хартии од вредност. Хартиите од вредност што не ги содржат основните елементи и елементите пропишани со посебен закон не важат како хартии од вредност.³⁴

Хартиите од вредност се јавуваат како средство во стоковниот, кредитниот и платниот промет, при што некои од нив се јавуваат во улога на вршење на повеќе функции, а некои пак извршуваат исклучиво една функција. Со оглед на тоа што постои можност за лесно циркулирање во прометот, хартиите од вредност циркулираат на пазарот на пари и пазар на краткорочни хартии од вредност, на пазарот на капитал и пазар на долгорочни хартии од вредност и посебно на ефектните берзи.³⁵

Во современата економска и правна теоретска мисла и практика и во современите услови на стопанисување сретнуваме голем број на различни видови хартии од вредност. Иако хартиите од вредност се разликуваат меѓу себе, сепак, постои кај нив нешто, врз основа на што можат да бидат групирани во неколку неколку групи. Најчесто хартиите од вредност се групираат според следниве критериуми, односно заеднички карактеристики:

- Видот на инкорпорираното право;
- Функциите што ги имаат во стопанството;
- Видовите на приходи што се остваруваат од хартиите од вредност;
- Нивната достасаност за наплата (според нивната валута);
- Местото на плаќање;
- Издавачот;
- Валутата на која што гласат;
- Посебноста на пренесување на хартиите од вредност.³⁶

класификација на хартиите од вредност од аспект на определување ДОВЕРИТЕЛ

Тргувајќи оттаму како се определува доверителот во исправата, хартиите од вредност можат да бидат:

- Хартии од вредност што гласаат на име (т.н. рента хартии од вредност); Хартиите од вредност што гласаат на име се исправи во кои при нивното издавање е впишано

³⁴ <https://mk.wikipedia.org/wiki>

³⁵ Ibid

³⁶ Ibid

името на лицето, односно фирмата на доверителот (сопственикот). Бидејќи овие хартии гласат на име не можат брзо да циркулираат во прометот. При нивното циркулирање, при преминот од еден во друг субјект мора да се оствари комплициран пренос на правото на хартијата од вредност по пат на цесија (забележување на името на новиот сопственик на самата хартија од вредност). Должникот по хартијата од вредност при вршењето на цесијата не може да дојде во понеповолна положба во однос на положбата што ја има пред цесијата.

- Хартии од вредност што гласат на доносител; Хартиите од вредност на доносител се дефинирани како писмени исправи, кои покрај битните со закон определни составни делови, во себе содржат и тоа дека се работи за хартии на доносителите. Карактеристика на овие хартии од вредност е и тоа што имаат голема способност за циркулација. Овие хартии од вредност се издаваат во голема количина и во различни апоени поради што нивното евидентирање по серии и броеви технички е доста комплицирано а економски неисплатливо. Поради тоа, овие хартии во прометот не се сигурни. Имено, извршувањето на обврската може да се бара само од издавачот на хартијата на доносителот, бидејќи останатите лица што учествуваат во нејзиниот промет се непознати. Тоа значи дека не може да се оствари право на регрес.
- Хартии од вредност по наредба - Со брзиот развој на стоковно-паричните односи се зголемува и прометот со хартии од вредност. За да се одбегнат тешкотиите во врска со преносот на хартиите од вредност на име се преминало кон користење на хартии од вредност по наредба. Овие хартии се како хартиите од вредност на име со тоа што при нивното издавање се внесува дополнителна клаузула која гласи „или по наредба“. Со ставањето на оваа клаузула издавачот на хартијата се обврзува дека својата обврска на плаќање ќе ја изврши на лицето назначено во хартијата или на секое друго лице на кое своите права од хартијата тоа ќе ги пренесе. Кај овие хартии правото се пренесува со индосамент, по пат на писмена изјава или наредба на опачината на хартијата од вредност или на посебен лист, додаток наречен алонж, со која имателот на хартијата (индосантот) ги пренесува своите права од хартијата на друго лице (индосатор). Имено, со индосирањето на хартијата од вредност индосаторот станува индосант, врши пренесување на правата на друг доверител. Благодарение на постоењето на клаузулата по наредба можно е вршење на

непрекината низа од индосаменти со што неограничено се пренесува хартијата од вредност од едно на друго лице сè до моментот на извршувањето на обврската и

- Хартии од вредност каде што има алтернативно решение кога покрај името напишано на хартијата од вредност се внесува и клаузула на доносител.³⁷

Хартијата од вредност може да биде предмет на извршување. Хартиите од вредност се запишуваат во соодветни јавни регистри.

При спроведувањето на извршувањето, извршувањето се спроведува само врз хартии од вредност кои се запишани во јавен регистар- Депозитар на хартии од вредност. Хартиите од вредност кои се запишани во јавен регистар се регулираат со Законот за хартии од вредност и во нив влегуваат: акции во трговските друштва, обврзници, инструменти на пазарот на пари, акции и удели во инвестиционите фондови, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата за хартии од вредност се сметаат за хартии од вредност.³⁸

4.1 Извршни дејствија

Извршувањето врз парично побарување кај хартиите од вредност се спроведува со:

- **забрана за располагање и оптоварување на хартијата од вредности**
- **продажба на хартиите од вредност и**
- **намирување на доверителот.**

Најпрвин, извршителот кој го спроведува извршувањето донесува налог со кој се определува забрана за располагање и оптоварување на хартиите од вредност. Извршителот налогот за извршување го доставува до Депозитарот на хартии од вредност во кој се запишува забраната за располагање и оптоварување на хартиите од вредност.

³⁷ Ibid

³⁸ Чл. 2, ст.1, т. 43 од Законот за Хартии од вредност

Во тој случај, Депозитарот е должен без одлагање да ја запише забраната за располагање и оптоварување и за извршениот упис должен е да го извести извршителот. Со самото запишување во Депозитарот на хатии од вредност, доверителот стекнува заложно право на хартиите ид вредност.

Во случај доклоку настане некоја промена на хартиите од вредност, Депозитарот на хартии од вредност е должен да го извести извршителот.

Потоа, следно извршно дејствије што го превзема извршителот е продажбата на хартиите од вредност преку берза. Законот за хартии од вредност го регулира прашањето за тргување со хартии од вредност, а особено за Секундарното тргување со хартии од вредност преку овластена берза.²⁸ Во овој дел, извршителот е овластен да склучи договор за продажба на хартиите од вредност со овластен учесник на пазарот на хартии од вредност во име на должникот.

Паричните средства што ќе се добијат од продажбата прво се префрлаат на сметката на извршителот, а потоа извршителот го врши намирувањето донесувајќи заклучок со кој прво ќе ги намири трошоците за извршувањето, потоа трошоците определени во извршната исправа, каматата до денот на впродажбата на предметите во пари и на крај главното побарување. Во случај, доклоку остане вишок пари од продажбата тие парични средства му се предаваат на должникот.

Ако од износот треба да се намират повеќе доверители, тогаш тие ќе се намират по оној ред по кој го стекнале заложното право.

4.2 Извршување врз удел на трговско друштво

Трговските друштва според Законот за трговски друштва без разлика на формата и дејноста што ја извршуваат се делат на: јавно трговско друштво, комадинтно друштво, комадинтно друштво со акции, акционерско друштво и друштво со ограничена одговорност. Меѓутоа нашиот Закон за трговски друштва ги познава и тајното друштво и странското трговско друштво. Сите трговски друштва при нивното основање и

поднесување на пријавата за упис во трговскиот регистар на Република Македонија мораат да имаат основачки влог, чиј износ на основачкиот влог кај секое подеинечно трговско друштво го определува Законот за трговски друштва. Основната главнина на трговските друштва ни претставува збирот на влоговите кој содржниците односно акционерите го имаат во друштвото, а додека износот на основната главнина треба да биде еднаков на збирот на номиналната вредност на сите влогови. Износот на основната главнина гласи на домашната валута односно во денари а доколку е изразена во странска валута тоа задолжително треба да го пишува во договорот или статутот на друштвото. Најмалиот износ на основната главнина на трговските друштва како и зголемување и намалувањето на основната главнина се строго определени со закон. Во подоленаведениот текст е обработена основната главнина на сите трговски друштва кој ги познава нашиот закон за трговски друштва.³⁹

Под поимот удел во друштвото, во смисла на Законот за трговските друштва, се подразбира севкупност на права и обврски што содружникот ги стекнува врз основа на влогот во основната главнина во јавното трговско друштво, командитното друштво и друштвото со ограничена одговорност, при што секој содружник има еден удел кој не може да биде претставен во хартија од вредност.⁴⁰

4.2.1 Извршни дејствија

Кај извршувањето врз удел на трговско друштво како извршни дејствија се:

- **Заплenuвање на уделот,**
- **Процена на уделот**
- **Продажба на уделот и**
- **Намирување на доверителот.**

³⁹ <https://www.pravdiko.mk/osnovna-glavnina-na-trgovskite-drushtva-vo-republika-makedonija/>

⁴⁰ Чл. 3, ст.1, т.49 од Законот за Трговски друштва

Најпрвин, извршителот издава налог за заплenuвање на уделот на трговското друштво и истиот го доставува до трговското друштво кое води книга на удели. Тоа трговско друштво е должно во книгата на удели да запише дека уделот е заплнет иститот ден и време кога на трговското друштво му е доставен налогот и да го извести за тоа извршителот. Во случај, доколку е настаната некоја промена на тој заплнет удел, друштвото е должно да го извести извршителот.

Ако трговското друштво не постапи на начин кој му е наложен со закон, а притоа доверителот претрпи штета, трговското друштво одговара за причинетата штета. За штетата особено одговара управителот на трговското друштво.

Доколку трговското друштво не постапува или го попречува извршувањето, судот во рок од 48 часа со решение може да изрече парична казна во висина од 100.000 до 30.000,00 денари за тр.друштво или од 20.000 до 80.000 денари на одговорното лице во трговското друштво.

Откако ќе се изврши заплена на уделот се пристапува кон утврдување на неговата вредност. Проценката на уделот ја врши извршителот со овластен проценител.

Проценетиот удел се продава на јавна продажба или со непосредна спогодба. Право на првенствено купување имаат содружниците во трговското друштво сразмерно на своите удели во друштвото.

5. Извршување врз други имотни права

Предмет на извршување се определени имотни права од имотот на должникот.

Под поимот имотни права спаѓаат: авторските и сродните права, правата од индустриска сопственост или други слични права на должникот.

Предмет на извршување не може да биде автосрско или сродно право како целина, туку може да се спроведе само над имотна корист што произлегува од авторското право.

Авторското право е право кое се признава на автори, уметници и други творци за заштита за нивните своите книжевни и уметнички творби, кои се обично се нарекуваат дела. Дела кои подлежат на авторско-правна заштита вообичаено се сите оригинални интелектуална творби. Тие се заштитени без оглед на нивниот квалитет и тие вклучуваат чисто технички водичи или инженерски цртежи. Иако законите за авторско права генерално не обезбедуваат една исцрпна листа на видовите на дела кои се заштитени со авторско право практично сите национални закони предвидуваат за заштита на следново:

- Книжевни
- Музички;
- Уметнички
- Мапиитехничкицртежи;
- Фотографска
- Филмскидела;
- Компјутерскитепрограми;
- Мултимедијалнипроизводи.

Така, развивачите на софтвер, креаторите на интернет страници, мултимедијалните бизниси, рекламните агенции, издавачките куќи и телевизиските канали редовно создаваат или презентираат дела заштитени со авторско право и треба да имаат јасно разбирање за тоа каков тип на заштита е предвиден за делата со цел правилно да ги искористат.⁴¹

За автор се смета лице чие име, псевдоним или ознака на вообичаен начин е означено на делото или е наведено при неговото објавување, додека не се докаже спротивното. Во

⁴¹ <https://www.pravdiko.mk/doznajte-povek-e-za-zashtitata-na-avtorskite-prava/>

случај кога авторот не е познат, авторското право на објавено дело го остварува оној којшто го објавил делото. Одредбата од став 2 на овој член престанува да важи кога идентитетот на авторот ќе биде утврден. Во тој случај, носителот на авторското право од став 2 на овој член е должен користа од авторското право да му ја пренесе на авторот, доколку со договор не е поинаку определено.⁴²

Авторското право му припаѓа на авторот врз основа на самото создавање на делото, независно дали делото е објавено.⁴³

Авторот има исклучиво материјално право да го користи своето дело и да дозволува или забранува користење на делото за: издавање, репродукција, дистрибуција вклучувајќи и изнајмување и позајмување, јавно изложување, јавно соопштување и преработување. Авторот на изворното дело има исклучиво право на користење на своето дело во преработен облик, доколку со овој закон или со договор не е поинаку определено.⁴⁴

Права од индустриска сопственост се: патент, индустриски дизајн, трговска марка, ознака на потеклото и географска ознака. (2) Со патент се штити пронајдок. (3) Со индустриски дизајн се штити нова форма на тело, слика, цртеж, контура, композиција на бои или нивна комбинација- дизајн. (4) Со трговска марка се штити трговски знак. (5) Со ознака на потеклото и географска ознака се штити географскиот назив.⁴⁵

⁴² Чл.11 од Законот за авторско право и сродни права, Сл. Весник на Р. Македонија, бр.23 од 12.04.2005 година

⁴³ Чл.14 од Законот за авторско право и сродни права, Сл. Весник на Р. Македонија, бр.23 од 12.04.2005 година

⁴⁴ Чл.20 од Законот за авторско право и сродни права, Сл. Весник на Р. Македонија, бр.23 од 12.04.2005 година

⁴⁵ Чл.2 од Законот за индустриска сопственост, “Сл. весник на Р Македонија” бр.47 од 30.06.2002 год.

Права од индустриска сопственост се права од интелектуални творби и економски врски од областа на индустријата и трговијата, вклучително и земјоделството. Субјекти на правата од индустриска сопственост се домашни и странски правни и физички лица. Странските правни и физички лица во поглед на заштитата на правата од индустриска сопственост во Република Македонија ги уживаат истите права како и домашните правни и физички лица, ако тоа произлегува од меѓународните договори и конвенции или од применувањето на начелото на реципроцитет.

5.1 Извршни дејствија

Како извршни дејствија кај постапката на извршување врз други имотни права се:

- **Забрана на располагање со правото**
- **Претворање на правото во пари и**
- **Намирување на доверителите.**

Кога извршителот ќе одлучи да го спроведе извршувањето врз други имотни права, тој издава налог со кој му се забранува на должникот да располага со правото. Со забраната на располагање со правото доверителот стекнува заложно право. Извршителот ќе

определи продажба на правото во согласност со одредбите за продажба на подвижни предмети а потоа ќе ги намира доверителите.

6. Извршување врз недвижности

Неподвижни (недвижни) ствари (res immobiles) се оние ствари кои не можат да се движат и поместуваат од едно место на друго, без притоа да не се оштети нивната суштина.⁴⁶ Како такви ствари се јавуваат: земјоделски, градежни, шумски земјишта; пасишта; згради; како и инсталациите подигнати врз нив. Стварите кои по својата природа се подвижни, може да се сметаат во правна смисла за недвижни доколку се припадоци на оредена недвижна ствар или доколку законот ги изедначува со

⁴⁶ Игор Камбовски, Стварно право, авторизирани предавања, ФЛЕКСОГРАФ доел Куманово, Скопје, 2013 год., стр.52

недвижните ствари. Во случај на спор дали една ствар е подвижна или недвижна се смета дека е подвижна.⁴⁷

Секоја недвижност на должникот како на пример куќа, стан, деловна просторија и слично начелно може да биде предмет на извршување. Предмет на извршување не може да биде земјоделско земјиште, во обем кој е нужно неопходен за негова издршка и за издршка на членовите на неговото потесно семејство.

6.1 Извршни дејствија

Извршување врз недвижности се спроведува со:

- Прибелешка на налогот за извршување врз недвижности во јавна книга
- Со утврдување на вредноста на недвижноста
- Со продажба на недвижноста и
- Со намирување на доверителите од износот добиен со продажбата.

Откако извршителот ќе го издаде налогот, во јавната книга се врши прибележување на налогот за извршување врз недвижноста во катастар.

Второ дејствије во постапката за извршување што го превзема извршителот е утврдувањето на вредноста. Вредноста на недвижноста ја утврдува вешто лице кое е определено со заклучок од страна на извршителот. Вештото лице во рок од 15 дена по приемот на заклучокот е должен да изврши и да му достави на извршителот процена на вредноста на недвижноста. Откако извршителот ќе ја прими проценката донесува заклучок со кој ја утврдува вредноста на недвижноста. По утврдувањето на вредноста, извршителот пристапува кон следното дејствије а тоа е заклучок за продажба на недвижноста со кој е определуваат начинот и условите за продажба, како и времето и местото на продажбата ако продажбата се врши со наддавање.

⁴⁷ Чл. 13 од Законот за сопственост и други стварни права

Заклучокот за продажба на недвижноста се објавува во средствата за јавно информирање. Од објавувањето на заклучокот за продажба во средствата за јавно информирање до денот на продажбата мора да изминат најмалку 15 дена, но не повеќе од 30 дена.

Продажбата на недвижноста може да се врши со усно јавно наддавање или со непосредна спогодба. Ако продажбата се врши со усно јавно наддавање, за учество на јавното наддавање треба претходо да полага гаранција. Пред да се пристапи кон наддавање, извршителот најпрвин проверува дали се исполнети условите за одржување на рочиштето. Откако ќе утври дека се исполнети условите, извршителот пристапува кон наддавање. Јавното наддавање започнува со објавување на почетната цена на недвижноста. Ако таа цена не биде прифатена се објавува следна повисока цена. Постапката се одвива така се додека последната понудена цена не остане неприфатена. Наддавањето се заклучува по истекот на три минути непосредно по ставање на најповолна понуда. Потоа извршителот утврдува кој купувач понудил највисока цена и објавува дека на тој понудувач му се продава недвижноста.

За продажбата извршителот составува записник и донесува заклучок за продажба на недвижноста. Против заклучокот е дозволено е тужба во рок од 15 дена од приемот на заклучокот.

На првото јавно наддавање недвижноста не може да се продаде под утврденат вредност. Ако на првото јавно наддавање недвижноста не се продаде, извршителот ќе закаже второ јавно наддавање на кое недвижноста може да се продаде под утврдената вредност, но не под две третини од таа вредност. Второто јавно наддавање се закажува по службена должност од страна на извршителот, при што измеѓу првото и второто јавно наддавање да изминат 15 дена, но не повеќе од 30 дена. Доколку недвижноста не се продаде ни на второто јавно наддавање, извршителот ќе определи нова продажба само по предлог на доверителот.

Исто така и во случај кога недвижноста не можела да се продаде со непосредна спогодба за утврдената вредност во определениот рок, се определува нов рок за продажба со непосредна спогодба во кој недвижноста може да се продаде под утврдената вредност, но не под две третини.

Законот за извршување наведува кој не може да биде купувач на недвижноста. Купувач не може да биде ниту врз основа на наддавање ниту врз основа на непосредна спогодба должникот, извршителот, или друго лице кое службено учествува во постапката на продажба.⁴⁸

Лицето кое се јавува како купувач на недвижноста е должен да ја положи цената во рокот определен во условите за продажба. Во случај доколку купувачок не ја положи цената во определениот рок, извршителот со заклучок че ја огласи продажбата за неважечка и ќе определи нова продажба.

По продажбата на недвижноста извршителот пристапува кон намирување по донесување на заклучокот за извршено предавање на недвижноста на купувачот. Од износот добиен од продажбата најпрво се намируваат тошоците на извршувањето и давачките пристигнати за последната година кои ја товарат продадената недвижност, потоа и останатите трошоци и камати за последните три години до донесувањето на заклучокот за предавање на недвижноста на купувачот кои се определени со извршната исправа, се намируваат по истиот ред како и главното побарување.

7. Извршување судски пенали

Судските пенали се определуваат и се плаќаат во паричен износ кога должникот во определениот рок ја нема исполнето својата непарична обврска утврдена со правосилна одлука. Во тој случај, доверителот има две можности и тоа да поведе постапка за присилно извршување кога одлуката ќе стане извршна или да поднесе барање до судот да определи плаќање судски пенали.

⁴⁸ Чл. 173 од Законот за Извршување, “Службен весник на Република Македонија“ бр.35/05, 50/06, 129/06, 8/08, 83/09, 50/10, 88/10, 171/10 и 148/11

Судот може да изрече плаќање на судски пенали само ако постои правосилна одлука со која на должникот му се налага извршување на некоја непарична обврска.³³ Основа за определување на судски пенали може да биде само правосилна судска одлука. Судската одлука може да биде во форма на решение или пресуда.

Судските пенали се изрекуваат кога должникот нема да ја исполни непаричната обврска која е утврдена со правосилна одлука во рокот определен со одлуката.

Постапката за изрекување судски пенали започнува по барање на доверителот. Кон барањето доверителот ја приложува и правосилната одлука.

Кога должникот нема да ја исполни својата непарична обврска, по барање на доверителот судот може да му определи на должникот дополнителен примерен рок и да изрече ако должникот не ја изврши својата обврска во тој рок, ќе биде должен да му исплати на доверителот извесна сума на пари, за секој ден задоцнување.

8. Посебни одредби за извршување врз имотот на правни лица заради наплата на парично побарување

Извршување заради остварување на парично побарување спрема правно лице може да се спроведе врз сите расположливи средства на неговите сметки кај носителите на

платен промет каде што должникот има сметки.⁴⁹ Овие правила се однесуваат на: изземање и ограничување на извршувањето определени делови од имотот на правно лице, извршувањето врз средства на сметка на должникот- правно лице, како и на извршување врз парично побарување на должникот- правно лице.⁵⁰

Предмет на извршување не можат да бидат оние предмети кои се надвор од промет, нити рудно или какво било богатство. Исто така, предмет не може да бидат објекти, вооружување, опрема наменета за одбрана, државна и јавна безбедност и за извршување на санкциите.

Ако во извршната исправа постои Извршувањето заради остварување на парично побарување спрема правно лице ако се спроведува преку носителот на платен промет, носителот на платениот промет во тој случај се јавува како помошен орган на извршителот. Наплатата од сметката на должникот носителот на платен промет ја врши редоследно.

Кога носителот на платен промет ќе констатира неточни податоци, тој ги враќа до извршителот во рок од два дена, а извршителот е должен неточните податоци да ги исправи во рок од три дена и да го врати налогот за извршување со точни податоци.

Ако во времето кога носителот на платен промет го примил налогот а на сметката на должникот нема средства, извршителот нема да го запре извршувањето, туку носителот на платен промет ќе изврши пренос кога ќе пристигнат парични средства на сметката на должникот-правно лице.

солидарна одговорост на двајца или повеќе должници извршителот ќе донесе налози за извршување за секој од нив посебно. Во барањето за извршување доверителот може да го определи редоследот на должничитеспоред кој ќе се врши наплата.

Извршителот го доставува налогот за извршување до носителот на платниот промет каде што се води сметката на должникот кој доверителот во барањето за извршување го навел

⁴⁹ Чл.200 од Законот за Извршување, “Службен весник на Република Македонија” бр.35/05, 50/06, 129/06, 8/08, 83/09, 50/10, 88/10, 171/10 и 148/11

⁵⁰ Д-р Арсен Јаневски, др- Татјана Зороска- Камиловска, Граѓанско процесно право, книга трета, ИЗВРШНО ПРАВО, Универзитет „Јустинијан Први” Скопје, Скопје, 2011 год., стр.140

како прв. Извршителот редоследно ја спроведува постапката спрема солидарните должници се до целосно намирување на долгот на доверителот.

8.1 Извршување врз подвижни предмети и права спрема Република Македонија и нејзините органи, единиците на локалната самоуправа и јавните претпријатија

Врз предмети и права на Република Македонија и нејзините органи, единиците на локалната самоуправа и јавните претпријатија не може да се спроведе извршување за наплата на парични побарувања, доклку тие се неопходни за вршење на нивната дејност, односно задачи.

Кои предмети и права се неопходни за вршење на дејноста и задачите на должникот ќе определи претседателот на судот на чие подрачје се спроведува извршното дејство, ако во текот на спроведувањето на извршувањето, странките за тоа прашање не се согласат или инаку се укаже тоа како треба.⁵¹

9. Обем на извршување на парично побарување⁵²

Законот за извршување пропишува ограничување што се однесува до обемот на извршувањето на паричното побарување. Во членот 4 од законот се предвидува дека извршувањето заради остварување на парично побарување ќе се спроведе во обем што

⁵¹ Чл.211, ст.1,2 од Законот за Извршување “Службен весник на Република Македонија“ бр.35/05, 50/06, 129/06, 8/08, 83/09, 50/10, 88/10, 171/10 и 148/11

⁵² Михајло Маневски, Судска заштита во извршувањето, анализа и коментар на судска практика, Комора на извршители, Скопје, 2015 год, стр.669

е потребен за намирување на тоа побарување. Оваа одредба е во корелација и со начелната одредба предвидена во членот 5 од ЗИ за заштита на странките, учесниците во постапката за извршување и нивните семејства, како и должноста на извршителот од ставот 2 на овој член, при спроведување на извршувањето извршителот да води сметка за достоинството на личноста на странките, учесниците во постапката на извршување и нивните семејства, како и за тоа извршувањето да биде поповолно за должникот.⁵³

Во постапката мора да се внимава на начелото за заштита на странките, учесниците во постапката за извршување и нивните семејства. Тоа значи дека извршувањето не може да се спроведе врз предмети кои се нужно неоподни за задоволување на животните потреби на должникот. Извршителот е должен да води сметка за достоинството на личноста на странките, учесниците во постапката на извршување и нивните семејства.

10.Анализа на состојбите во врска со извршните предмети и извршувањето

⁵³ Ibid, стр.669

Според одредбите од Законот за извршување од 26.05.2005 година, судовите немаа основ да примаат нови предлози за извршување од доверителите, а согласно чл.238 нод Законот, постапките за извршување започанти пред судовите во Република Македонија до денот на пимената на овој закон просолжија да ги извршуваат судовите според одредбите од Законот за извршна постапка⁵⁴ до 2008 година. со ова значи на судовите им биле оставени две и пол години да ги релизираат започнатите извршни постапки, бидејќи по истекот на тој рок немаа законски основ да продолжат со извршување. Но, и покај дадениот рок за реализирање на започнатите извршни постапки но се покажаа како нереални.

Министерството за правда кој располагаше со статистичките податоци се утврди дека поголем број од судовите покажувале екстремно слаби резултати за реализација на извршни предмети.

Поради лошата работа на некои судови, извршните одделенија се пасивизираа, а искусните извршни судии биле распределени во други одделенија, а на нивното место биле поставени други судии или судии без искуство од областа на извршувањето. Во тој временски период извршните судии беа оставени сами на себе и од тој аспект постоеше неажурност во рамките на извршувањето.

Министерството за правда се соочи со потребата од следење на реалната состојба со извршните предмети во секој од судовите. Исто така дел од судовите доставуваа о предметот до Државното правобранителство истиот го сметале за завршен и го архивирале и од таа причина извештаите биле нереално прикажани.

Министерството за правда во текот на 2008 година при подготвување на Законот за изменување и дополнување на Законот за извршување и за трансферот на предметите од судовите на приватните извршители пристапи претпазливо и со темелно испитување на фактите за креирање на ефикасен систем.

Целта на таквите законски решенија било создавање на ефикасен и ефективен пренос на предметите од судовите на приватните извршители.

⁵⁴ Службен весник на Република Македонија, број 53/97, 59/2000 и 64/2003

Со предложените законски решенија ќе се започне со процесот на намалување на бројот на предметите кои се наоѓаат пред судовите кои со години го оптоваруваа судството.

Со донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за извршување е направен најдобриот чекор што се однесува на извршувањето на извршните исправи . со донесувањето на законот претставуваше наамошното извршување целосно да се довери на извршителите. Позитивните резултати претставуваа гаранција дека извршителите успешно ќе работат што и истото се докажа. Позитивните резултати од извршувањето од страна на извршителите беа силна гаранција за да се изврши пренос на сите нерешени извршни предмети од судовите на приватните извршители. Ова беше клучен елемент во судскиот систем.

11. Примена на други закони во постапката за извршување

Извршувањето опфаќа примена на повеќе закони од различен карактер. Без примена на тие закони извршувањето воопшто не би било можно или би имало погрешна примена

Извршување за наплата на парично побарување

со што би дошло до неправилности при извршувањето кои би биле на штета на доверителите или на должниците.

Извршителот како лице со јавни овлстувања за да може успешно да го води извршувањето потребно е да има широка правна култура и познавање на законите, а тоа резултира и со постојана едукација и надградба на нивните знаења.

При спроведување на извршната постапка се применуваат повеќе видови на закони и тоа:

- Законот за парнична постапка
- Законот за нотаријат
- Законот за облигациони односи
- Законот за судовите
- Законот за прекршоците
- Закон за проценка
- Закон за вештачење
- Законот за сопственост и други стварни права
- Законот за обезбедување на побарувањата
- Закон за договорен залог
- Законот за катастар на недвижности
- Кривичниот законик
- Закон за наследвањето и др.

Извршителите мора да имаат широка правна надградба.

Покрај наведените закони треба да се имаат во предид и другите закони кои се јавуваат во текот на извршувањето. Во рамките на примената на законите би ги споменале и Законот за трговски друштва, Законот за семејств, Законот за стеај и сл.

12.Правилник за формата и содржината на налозите , заклучоците, записниците, барањата , службените белешки и други акти кои ги изготвува извршителот при превземање на извршните дејствија

Правилникот ја пропишува формата и содржината на актите кои ги изготвува извршителот при превземање на извршните дејствија. Правилникот содржи обрасци како што се: налози за извршување, заклучоци за запирање, заклучок за трошоци, заклучок за прекин, заклучок за одлагање, заклучок за известување на странката за попис, заклучок за продажба на подвижни и недвижности и др. Исто така во правилникот се јавуваат и записници и барања како што се: записник за превземени извршни дејствија, записник за неуспешен обид за попис, записник за превземени извршни дејствија, барање податоци од должник, барање асистенција од полиција, барање информации ради спроведување на извршувањето и други обрасци. При изготвување на актите извршителот има обрската истите да бидат во согласност со Правилникот. Со пропишувањето на содржината на актите што ги презема извршителот преставува гаранција за примена на законот.

ЗАКЛУЧОК

Нашата држава долг период се соочуваше со неефикасен систем на извршување. Истиот се карактеризираше со долготрајност и неефикасност на постапката за извршување во судовите. Извршувањето имаше значително влијание на крајната неефикасност на

целокупниот судски систем. Извршувањето на одлуките се одвиваше многу бавно . Долго време извршните предмети се трупаша во судските архиви.

Врз основа на таквиот неефикасен резултат и нефункционалност , државата ваквата работа ја пренесе на лица кои вршат јавни овластувања. Денес, во Р.Македонија се спроведува модерен концепт на извршување а тоа е дека спроведувањето на извршувањето го врши извршителот. Сепак и покрај пренесувањето на тие овластувања , државата го задржа правото на надзор над законитоста на работата на извршителите , кој го врши министерот за правда, како и судот и Комората на извршители.

Државата со законот им довери вршење на јавни овластувања на приватните извршители. Тоа беше крупен чекор за обезбедување на поголема ефикасност во извршувањето, а истовремено тоа значеше и растоварување на судовите од овие работи, за кои се отцени дека можат поефикасно да се извршуваат од приватните извршители. Извршителот е должен спроведувањето на извршувањето да го врши совесно, чесно и непристрасно во согласност со уставот и законите и да ги штити интересите на странките во постапката. Новиот систем на извршување кој се покажа како доста успешен во наредниот период се надоградуваше со нови решенија и нови овластувања на извршителите.⁵⁵

Делуваќи како правен застапник на локално ниво извршителот е блиску до граѓаните, бидејќи извршителските канцеларии се наоѓаат по градовите и се отворени за граѓаните. Извршителите можат да се сметаат за партнери на страните во постапката кои се вклучени во изнаоѓање на присилно или доброволно решение за решавање на нивните спорови. Извршителот постапува исклучово согласно закон и како неутрална страна изнаоѓајќи решенија за спроведување на извршната исправа.

Извршителот не врши приватна работа, туку одговорна работа . Извршител е секое лице, без оглед на професионалниот статус, кој е овластен од државата да спроведува извршна постапка. Извршителот е лице кое со закон врши јавни овластувања утврдени со закон, именуван согласно со одредбите на Законот за извршување при што директно одлучува за дејствијата што треба да се преземат во рамките на неговите овластувања, за да се спроведе извршната одлука и да ги преземат извршните дејствија. Извршителот

⁵⁵ <https://www.pravdiko.mk/odnosite-na-izvrshitelite-so-javnosta-i-sudskata-zashtita-na-strankite-vo-postapkata/>

постапката ја спроведува врз основа на извршна исправа. Извршната исправа е поединечен правен акт, јавна исправа која се јавува како резултат на една претходна когнициска постапка со која несомнено е утврдено постоењето на побарувањето на доверителот.

Со Законот за извршување се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено.

Спроведувањето на извршувањето започнува по барање од доверителот и извршната исправа да биде доставена и спроведена само кај еден извршител.

Основната цел на извршителот по доставено барање за извршување е согласно законот да превземе извршни дејствија со кое би се наплатил предметот, т.е. би се намирило паричното побарување на доверителот.

Често граѓаните се неинформирани, недоволно правно заштитени и упатени во постапките на донесување на извршните исправи. И кога таквата извршна исправа е донесена тие се соочуваат со извршителот. Извршителот, дури и во извршната фаза на пресудата, е тука за да даде совет, да информира и да објасни.

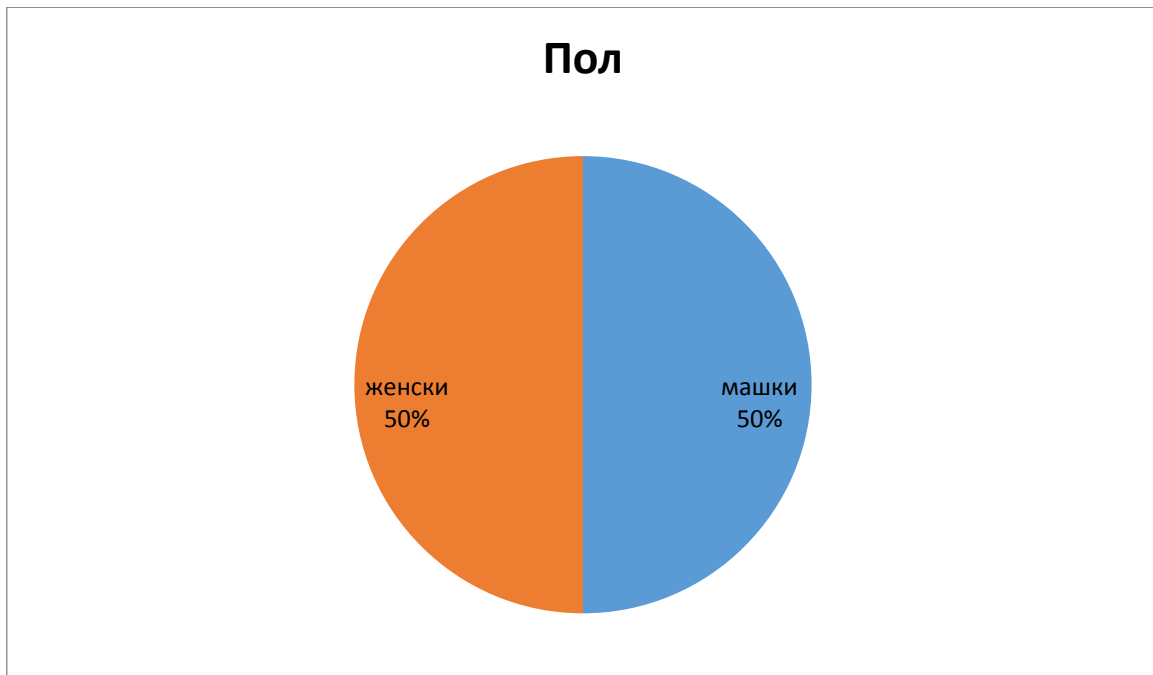
во рамките на овој магистерски труд појаснивме околу средствата за извршување заради наплата на парично побарување преку продажба на подвижни предмети, продажба на недвижности, продажба на хартии од вредност и удели во трговски друштва, пренос на парично побарување, претворање на пари во други имотни права и пренос на средствата што се водат на сметката кај носител на платен промет.

Извршувањето заради остварување на парично побарување не може да се спроведе врз предмети или врз права кои се нужно непходни за задоволување на основните животни потреби на должникот и на лицата кои тој според закон е должен да ги издржува, или за вршење на самостојна дејност која е должников главен извор на средствата за живот. Оваа одредба е израз на начелото на социјалното постапување, со цел да се спречи економското пропаѓање на должникот, како и да се заштити достоинството на личноста на должникот- физичко лице.⁵⁶

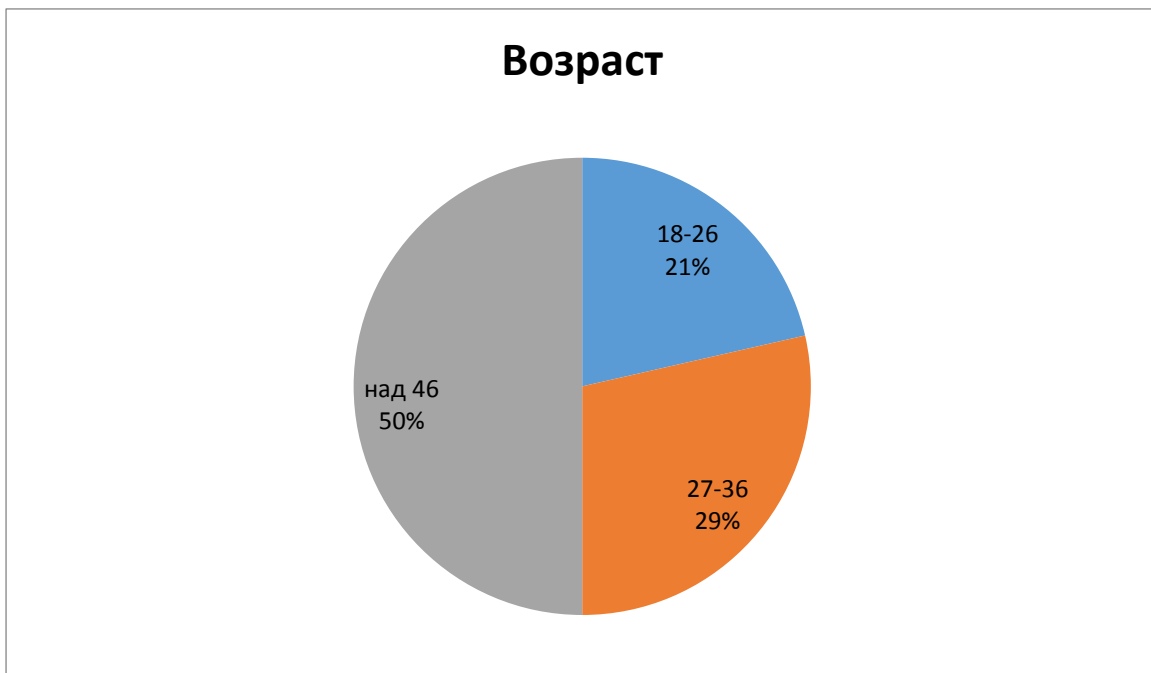
⁵⁶ Ibid.

Во нашиот систем има голем број права, особено во делот на социјалата, кои извршителите не смеат, во согласност со законот, да ги зафаќаат. Понекогаш, од незнаење или од други причини, се случуваше извршителите да посегнат по правата на граѓаните. Но тука е судската заштита во постапката за извршување која представува гаранција извршувањето да се спроведе согласно правилата за извршување.

РЕЗУЛТАТИ ОД СПРОВЕДЕНАТА АНКЕТА

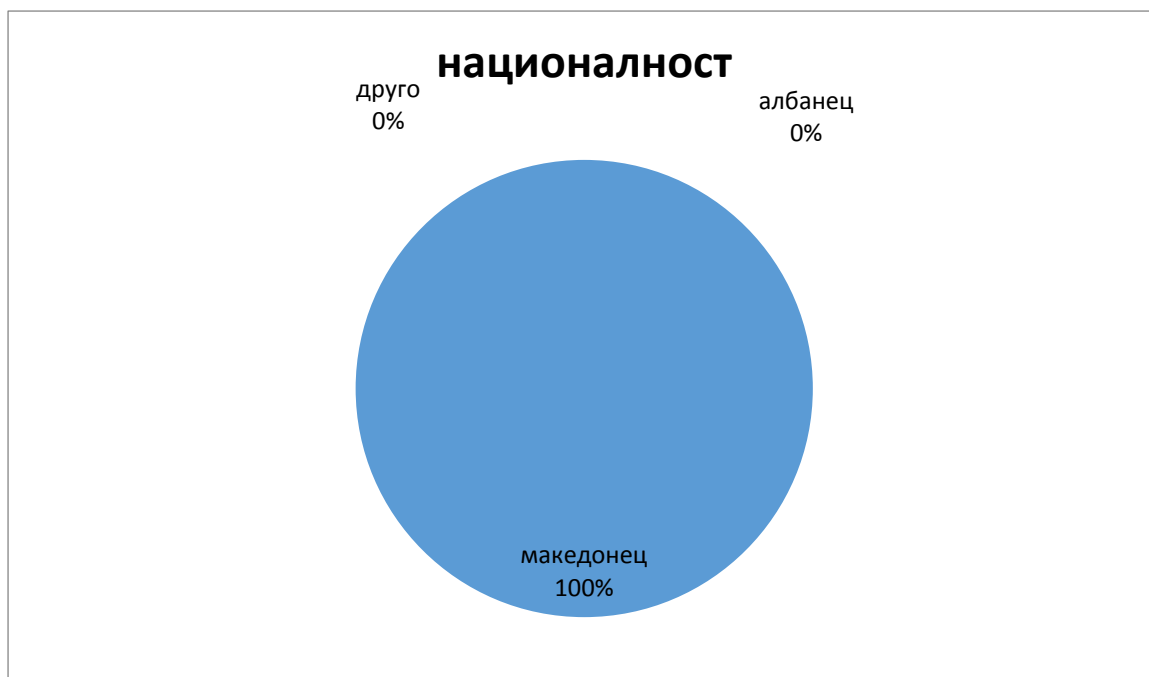
Од вкупниот број на испитаници 50% се од женски пол и 50% се од машки пол.

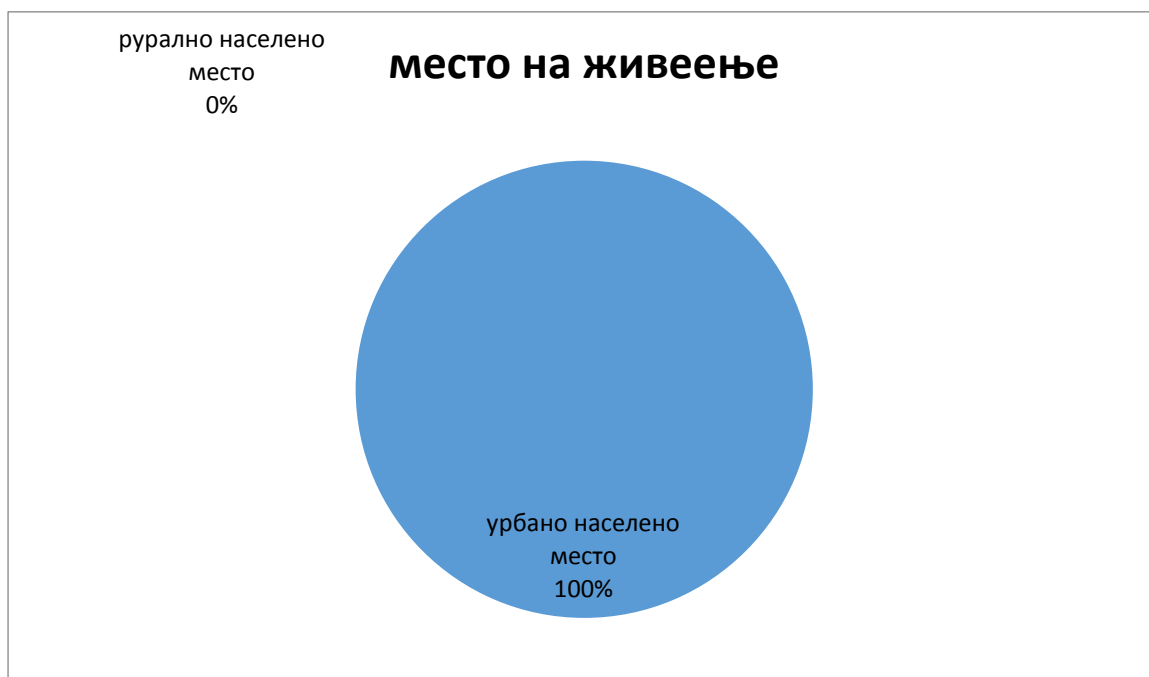
Во однос на годините на возраст од вкупниот број на испитаници 21% се на возраст од 18-26 години, 29% се на возраст од 27-36 години и 50% се на возраст над 46 години.

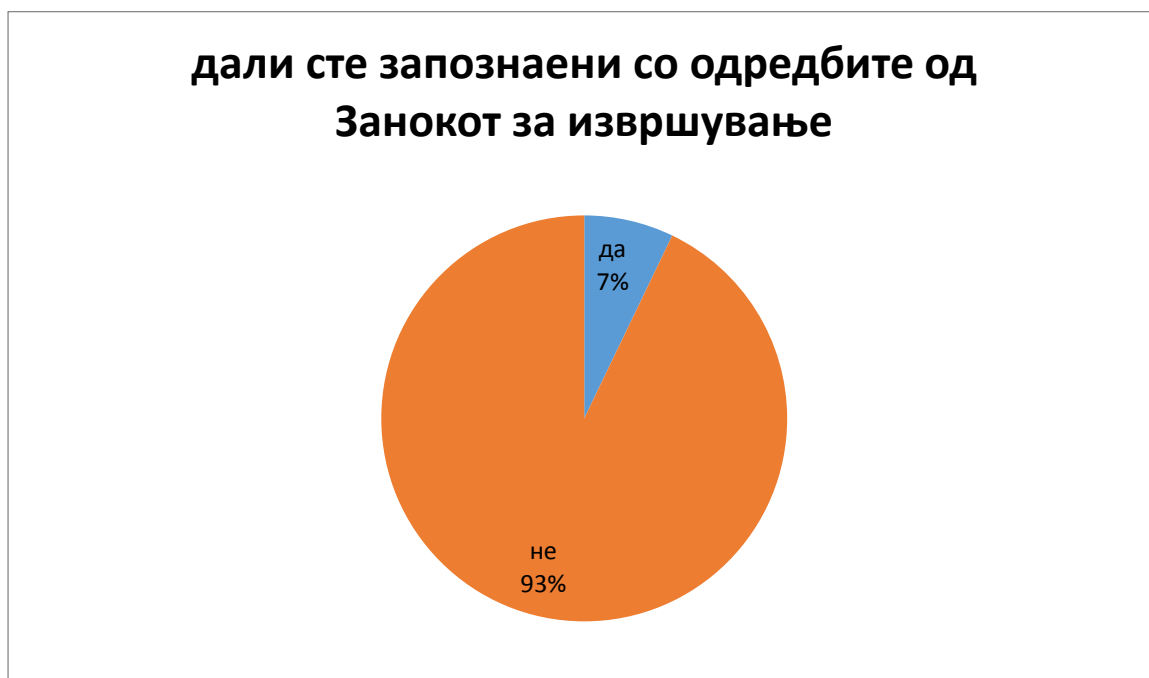
Во однос на степенот на образование 7% се со основно образование, 43% се во средно образование, 43% се со високо образование и 7% се со магистратура/докторат.

Според националноста 100% од испитаниците се македонци.

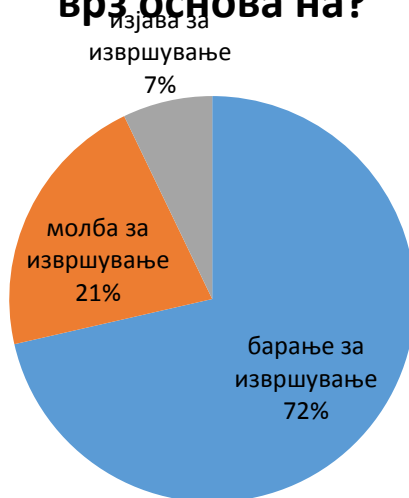

Од вкупниот број на испитаници 100% живеат во урбано населено место, а 0% во рурално населено место.

На прашањето Дали сте запознаени со одредбите од Законот за извршување 7% одговориле дека се запознаени со истите, а 93% одговориле дека не се запонаени.

Постапката за извршување се спроведува врз основа на?

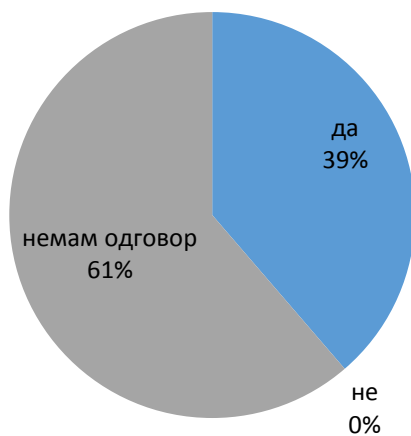
На прашањето Постапката за извршување се спроведува врз основа на барање за извршување одговориле 72%, молба за извршување 21%, а на изјава за извршување 7%.

Дали во постапката за извршување сте учествувале како?

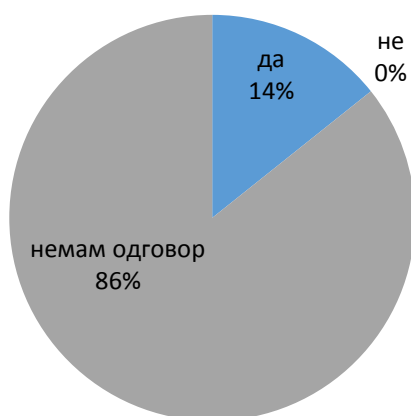
На прашањето Дали во постапката за извршување сте учествувале како одговориле 7% како доверител, 7% како полномошник, а 86% одговориле дека воопшто не учествувале во постапката за извршување.

дали во постапката за извршување имавте одредни проблеми?

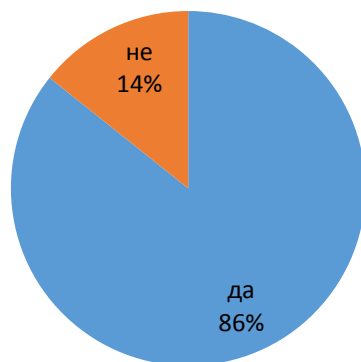
На прашањето дали при спроведување на постапката за извршување имавте одредени проблеми 39% одговориле да а 61% одговориле немам одговор.

Дали сте задоволни од вработените во канцелариите на извршителот

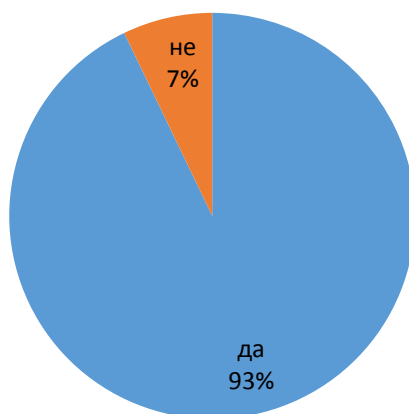
На прашањето Дали сте задоволни од вработените во канцелариите на извршителот 14% одговориле да, а 86% одговориле немам одговор.

Дали сметате дека е потребно да се направат измени во Законот за извршување?

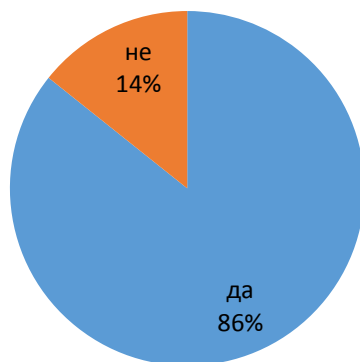
На пршањето Дали сметате дека е потребно да се направат измени во Законот за извршување 86% одговориле да , а 14% одговориле не.

Дали сметате дека тарифата на извршителите е висока?

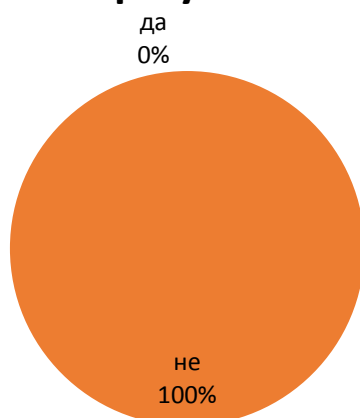
93% од испитаниците одговориле да на прашањето Дали сметате дека тарифата на извршителите е висока, а 7% одговориле не.

Дали сметате дека извршувањето треба повторно да се врати во надлежност на судовите?

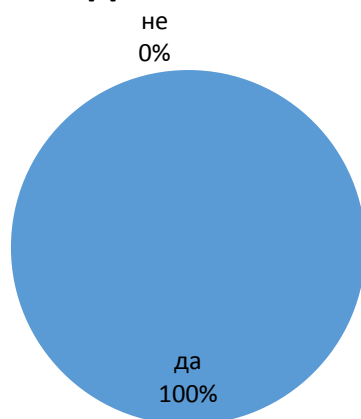
На прашањето Дали сметате дека извршувањето треба повторно да се врати во надлежност на судовите, 86% сметаат дека треба да се врати, а 14% сметаат дека не треба да се врати.

Дали сметате дека имаме ефикасен правен систем во постапката за извршување?

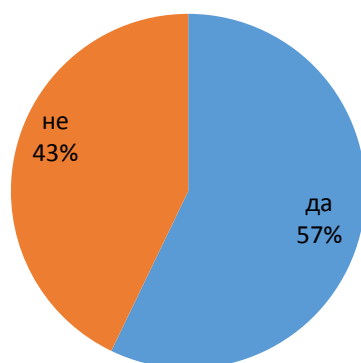
100% од испитаниците одговориле дека немаме ефикасен правен систем во постапката за извршување.

Дали сметате дека извршителот во одредени случаи постапува спротивно од законот?

100% од испитаниците одговориле дека извршителот во одредени случаи постапува спротивно од законот.

Дали сметате дека е подигната свеста кај граѓаните за редовно подмирување на долговите?

На прашањето Дали сметате дека е подигната свеста кај граѓаните за редовно подмирување на долговите 57% од испитаниците одговориле да, а 43 % одгвориле не.

АНКЕТЕН ПРАШАЛНИК

Како студент на втор циклус студии на Правен факултет во Кичево во постапка сум на изработка на магистерски труд со наслов „Извршување заради наплата на парично побарување”.

Ве молам учествувајте во оваа анкета.

Напомена: Оваа анкета е анонимна и резултатите се користат за научни цели.

СОЦИОДЕМОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ НА ИСПИТАНИКОТ

1) Пол

- Машки
- Женски

2) Возраст

- од 18-26
- од 27-36
- од 37-46
- над 46 години

3) Образование

- без образование
- Основно
- Средно
- Вишо
- Високо
- Магистратура/ докторат

4) Националност

- Македонец
- Албанец
- друго

5) место на живеење

- урбано населено место
- рурално населено место

ИСТРАЖУВАЊЕ

6) Дали сте запознаени со одредбите од Законот за извршување?

- Да
- Не.

7) Постапката за извршување се спроведува врз основа на поднесно?

- Барање за извршување
- Молба за извршување
- Изјава за извршување

8) Дали во постапката за извршување сте учествувале како:?

- Доверител

Извршување за наплата на парично побарување

- Должник
- Купувач
- полномошник
- Воопшто не сум учествувал/а.

9) Дали при спроведување на постапката за извршување имавте одредени проблеми?

- Да
- Не
- Немам коментар

10) Дали сте задоволни од вработените во канцелариите на извршителот?

- Да
- Не
- Немам коментар

11) Дали сметате дека потребно е да се направат измени во Законот за извршување?

- Да
- Не

12) Дали сметате дека тарифата на извршителите е висока?

- Да
- Не.

13) Дали сметате дека извршувањето треба повторно да се врати во надлежност на судовите?

- Да
- Не .

14) Дали сметате дека имаме ефикасен правен систем во постапката за извршување?

- Да
- Не.

15) Дали сметате дека извршителот во одредени случаи постапува спротивно од законот?

- Да
- Не

16) Дали сметате дека е подигната свества кај граѓаните за редовно подмирување на долговите?

- Да
- Не.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. д-р Арсен Јаневски, д-р Татјана Зороска- Камиловска, Граѓанско процесно право, парнично право, книга прва, Универзитет „Јустинијан Први”, Скопје, 2012 година.
2. д-р Арсен Јаневски, д-р Татјана Зороска- Камиловска, Граѓанско процесно право, ИЗВРШНО ПРАВО, книга трета, Универзитет „Јустинијан Први”, Скопје, 2011 година.
3. Михалјо Маневски, Судска заштита во извршувањето, анализа и коментар на судска практика, Комора на извршители, Скопје, 2015 година.
4. Игор Камбовски, Стварно право, авторизирани предавања, ФЛЕКСОГРАФ доел Куманово, Скопје, 2013 година.
5. д-р Светлана Вељановска, Судски систем, Кичево, 2016 година.
6. д-р Саша Дукоски, Граѓанско право применета програма, авторизирани предавања, ГРАФОМАК, Кичево, 2015 година.
7. Саша Дукоски, Трговско право, „ГРАФОМАК”, Кичево, 2015 год.
8. Родна Живковска, „Стварно право”, книга 1, Скопје, 2005 год.

9. Комора на Извршители, Глобален кодекс за извршување, за интерна употреба, Скопје, Мај, 2016 година.
10. Законот за Извршување објавен во „Сл. Весник на Р.М“ бр.59 од 20.04.2011 година.
11. Законот за Облигациони односи
12. „Службен весник на РМ“, бр. 134/06
13. „Службен весник на РМ“, бр. 9/11
14. Службен весник на Р.М, бр.53/97, 59/2000 и 64/2003
15. Законот за Хартии од вредност
16. Законот за Трговски друштва
17. Законот за авторско право и сродни права
18. Законот за индустриска сопственост
19. Законот за сопственост и други стварни права
20. Славко Цариќ, Банкарски послови и хартије од вредности, Београд, 1981 година.
21. Инетрнет:
 - a. www.pravdiko.com
 - b. www.pravo.org.mk
 - c. www.wikipedia.org